

# 7 ARHITEKTURA

MESEČNA REVIJA ZA GRAĐEVINSKU, LIKOVNU I PRIMENJENU UMETNOST  
MESEČNA REVIJA ZA STAVBNO, LIKOVNO IN UPORABNO UMETNOST

Mesečna revija za građevinsku, likovnu i primenjenu umetnost. - Pretplata godišnje Din 120.—, za inozemstvo Din 150.—, pojedini broj Din 15.—. - Uprava: Gajeva ulica 9. - Izdava Konzorcij »Arhitekture« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odgovorni i tehnički urednik arch. Jože Mesar. - Redakcioni odbor Beograd: dr. Ing. arch. J. Dubovy, Ing. arch. M. Zloković, Ing. arch. B. Kojčić, Ing. arch. B. Maksimović. Redakcioni odbor Zagreb: arch. M. Vidaković, arch. J. Plčman, Ing. arch. Zemljak. - Redakcioni odbor Ljubljana: Ing. arch. H. Hus, Ing. arch. J. Omahen, Ing. arch. G. Ogrin. - Grafički radovi Jugoslovanske tiskarne u Ljubljani (K. Čeč).

Mesečna revija za stavbno, likovno in uporabno umetnost. - Naročnina letno Din 120.—, za inozemstvo Din 150.—, posamezna številka Din 15.—. - Uprava: Gajeva ulica 9. Izdava konzorcij »Arhitekture« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odgovorni in tehnički urednik arch. Jože Mesar. - Redakcijski odbor Beograd: dr. Ing. arch. J. Dubovy, Ing. arch. M. Zloković, Ing. arch. B. Kojčić, Ing. arch. B. Maksimović. Redakcijski odbor Zagreb: arch. M. Vidaković, arch. J. Plčman, Ing. arch. Zemljak. - Redakcijski odbor Ljubljana: Ing. arch. H. Hus, Ing. arch. J. Omahen, Ing. arch. G. Ogrin. - Grafično delo Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani (K. Čeč).

Měsíční revue pro stavební, výtvarné a užítkové umění. - Předplatné celoročně Din 120.— do ciziny Din 150.—, jednotlivé číslo Din 15.—. - Administrace: Ljubljana, Gajeva ulice 9. - Vydává Konsorcium »Arhitektury« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Odpovědný redaktor arch. Jos. Mesar. - Grafickou práci provádí Jugoslovanská tiskárna Ljubljana (K. Čeč).

Revue mensuelle de l'architecture et de l'art. - Prix de l'abonnement annuel Din 120.— pour l'étranger Din 150.—, le numéro Din 15.—. - Rédaction: Ljubljana, Gajeva ulica 9. - Publiée par l'association »Arhitektura« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Rédacteur responsable: arch. Jože Mesar. Travail graphique: Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana (K. Čeč).

Monatliche Zeitschrift für Baukunst, bildende und angewandte Kunst. - Bezugspreis jährlich Din 120.—, für das Ausland 150.—, Einzelnummer Din 15.—. - Administration: Ljubljana, Gajeva ulica 9. - Herausgegeben vom Konsortium »Arhitektura« (Ing. arch. Dragotin Fatur). - Verantwortlicher Redakteur: arch. Jože Mesar. - Graphische Ausstattung: Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana (K. Čeč).

**VSEBINA:** Ehrlich: Jugost. udružena banka a. d. Beograd 185/189 Maksimović: Težnje savremene arhitekture 189/193 Kliska: 193/194 Fatur: Skica 193 Stanbena i trgovačka kuća, Zagreb 190/191 Babić: Vila Ing. Protića 192 Fatur: Mala stanovanjska hišica 193/194 Fatur: Skica malodružinske hišice 194 Gaber: Moderna umetnost v cerkveni službi 195 Omahen-Serajnik: Zaključek zastava 195 Pengal: Foto-pipe 196 Gaber: Pipe 196/197 Mesar: Jedlina miza gdč. A. Š., Ljubljana 197, jedlina omara in stol 198, kot v sobi 199 Fr. Stupica: Oprema stanovanj 198 Omahen-Serajnik: Kot v delovni sobi Vide Vrtovčeve 200, delovna soba in spalnica 201 Belobrk: Lastna soba 202 Omahen-Serajnik: Dnevna soba Ing. Fr. Domladiša 203/204 Fatur: Stanovalec-stanovanje 203 Klein: Brušena steklena vrata 206, detajli brušenih steklenih vrat 207, mavčni odliček 207 »Steklo in arhitektura« 207 Gelger: Madona 208 Sufflay: Čipke 208 Stupica: O čipkah 208

# PARKETE

hrastove i bukove

sa i bez polaganja uz  
konkurenčne cijene

**Narodno d. d.  
Parketunion**

Zagreb, Trg kralja Tomislava  
Telefon br. 85-25

Beograd, Vilzonov trg 1  
Telefon br. 28-029

Brzovjake: Parketunion, Zagreb-Beograd

**U M E T N O  
POHIŠTVENO  
MIZARSTVO**

**FRANJO  
VEHOVAR  
CELJE**

Izvršuje vsakovrstno,  
kakor luksuzno pohištvo in različna stavbna dela. Lastna zaloga pohištva v Beogradu, Vuka Karadžića ul. 18.

Najmoderneje urejena sušilnica in strojarna.  
Telefon Interurban 41

# HERAKLIT

laka gradjevna ploča, tehnički savršena, za potpunu izolaciju i zaštitu protiv vatre



**Novogradnja stanbene kuće  
Dr. Vesel, advokat, Sarajevo**

Sve međustijene izgrađene su  
iz 7 1/2 cm HERAKLIT-ploča

Nacrt: Josip Gramer, arch.,  
Sarajevo

Izvedba: »Progres«, tehnički biro,  
Sarajevo

Konstruktivski crteži, preporuke, kao i ostale tiskanice  
dobiju se kod ovlaštenih Heraklit-zastupnika:

**»Material« trg. dr. z o. z., Ljubljana, Dunajska c. 36**

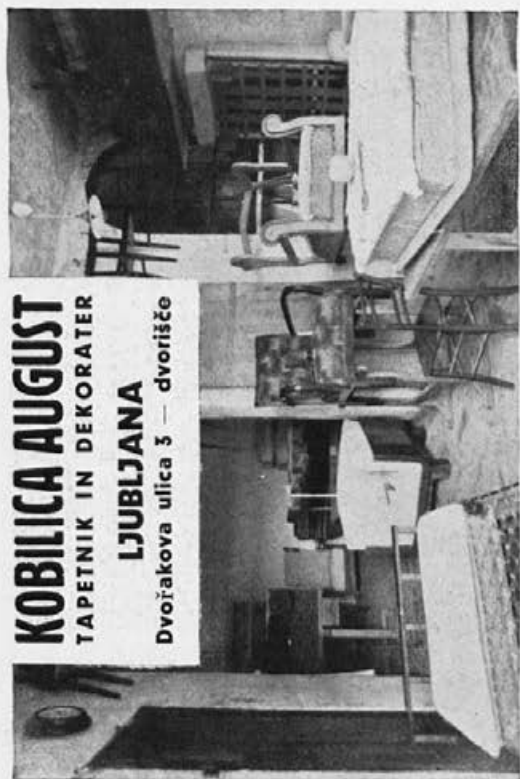
**Julio Deutsch, Zagreb, Miramarska cesta 20**

**Schomann & Bauer, Novi Sad**

**»Ogrev«, Beograd, Karadjordjeva 4**

**M. Bettiza i sin, Split**

*Pri naručilu se sklicuj na oglas u reviji*



**KOBILICA AUGUST**  
TAPETNIK IN DEKORATER  
**LJUBLJANA**  
Dvořakova ulica 3 — dvorišče

• SODOBNO TAPECIRANJE IN DEKORACIJE  
STROKOVNO POLAGANJE LINOLEJA

# IVAN REBEK

železno konstrukcijsko podjetje in tovarna tehtnic ter instalacija vodovodov

# CELJE

Stuermanova premlčna okna, državni nemški in mnogi inozemski patenti. Posebno se priporočajo za hotele, restavracije, vile, šole, sanatorije l. t. d. Premakljiva dela, obojestransko v kovinastih členskih tračnicah tekoča, dajeta sigurnost: polnega zapaha, lahkega teka brez trenja, ker se les in barva ne dotkata, popolnega higijenskega zračenja in lahkega premikanja, čiščenja brez vsake nevarnosti, ker se dasta oba dela na znotraj odpreti. — Izdeluje specialna

stavbna mizarska tvornica  
**M. Gogala - Bled I.**

Telefon 52



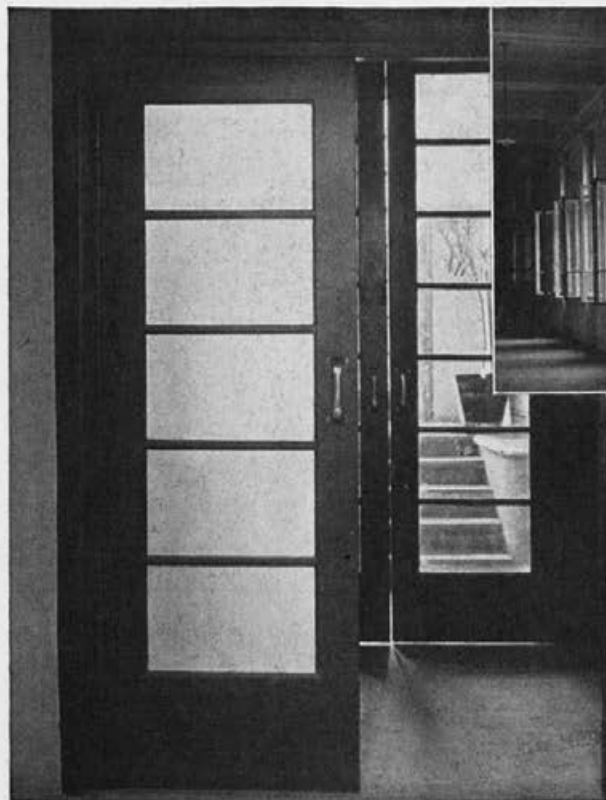
*Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji*



Vila Ing. Turnšek, Mirje-Ljubljana

Gradil:

**ANTON MAVRIČ** MESTNI  
STAVBENIK  
LJUBLJANA, DUNAJSKA C. 38. TEL. 33-82



IZVRŠUJE VSA PLESKARSKA  
DELA V MESTU IN NA DEŽELI  
PO KONKURENČNIH CENAH  
PRI PRAVILNI UPORABI  
VEČLETNA GARANCIJA

**IVAN GENUSSI**  
PLESKARSTVO  
LJUBLJANA, IGRIŠKA ULICA 10

# SLUGA JOSIP

**tapetnik in dekorater**

**Ljubljana, Sv. Petra c. 5**

# Jakob Babnik

vodovodni instalater

Ljubljana

Škofja ulica 15

Tel. 3010



izvršuje  
vsa v svojo stroko  
spadajoča dela solid-  
no in po najnižji ceni  
Zahtevajte ponudbe!



## ROK BERLIČ, STROJNO MIZARSTVO -- ŽAPUŽE 22

p. ŠT. VID  
n. Ljubljano



Izvršuje  
fina mizarska  
in vsa v pohi-  
štveno stroko  
spadajoča  
dela

*Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji*

STAVBNA DRUŽBA  
**BATTELINO** DR. Z  
O. Z.  
ROŽNA DOLINA - LJUBLJANA

TEL. 33-35



Izvršuje visoke stavbe in male hiše  
ter vsa v stroko spadajoča dela, so-  
lidno in strokovnjaško po lastnih in  
tujih načrtih Cene zmerne

## FURNIRJE

vseh vrst

dobavlja

## P.R. ALLES

Ljubljana

Frankopanska 18

**Specijalist za eksote**

## STONE MALGAJ

DRUŽBA Z O. Z.

Stavbeno, pohištveno pleskarstvo  
in ličanje, sobo- in črkoslikarstvo

### LJUBLJANA

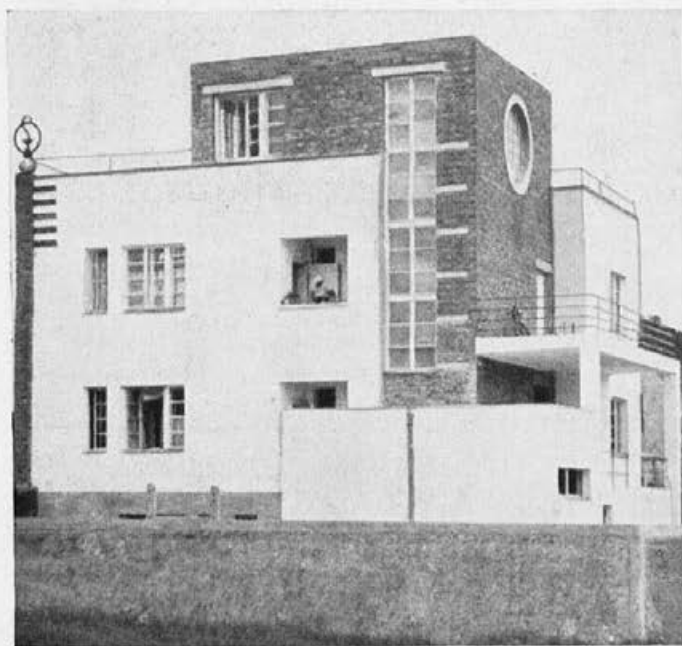
KOLODVORSKA UL. 6

Soboslikarski vzorci  
od najmodernejše do  
najpreprostejše izde-  
lave vedno na razpo-  
lago. — Pred oddajo  
soboslikarskega in ple-  
skarskega dela zahte-  
vajte našo ponudbo.  
Solidna in točna izvrši-  
tev z večletno garanci-  
jo. Cene konkurenčne

*Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji*

VILA DR. RAPETA V LJUBLJANI

Po načrtu ing. arch. Omahen-Serajnik



IZVRŠIL:

**EMIL TOMAŽIČ**  
STAVBENIK  
LJUBLJANA, KERSNIKOVA UL. 5

## Gospodarska zadruga mizarских mojstrov v Ljubljani r. z. z o. z.

Vegova ul. 6  
poleg realke

Stalna zaloga navadnega  
in umetnega pohištva -  
Izvršuje vsa tapetniška  
dela - Izdeluje vsa v svo-  
jo stroko spadajoča dela  
po lastnih in arhitektskih  
načrtih - Vsa gradbena  
in stavbna dela ter pro-  
račune - Vse informacije  
in nasveti brezplačno



*Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji*





Stopnjice, terazzo tlak,  
balustrade, cementne cevi i. t. d.

izdeluje v najboljši kvaliteti

**IVAN SEDEJ**

IZDELOVATELJ CEMENTNIH IZDELKOV

**ROŽNA DOLINA, CESTA VIII/12**

Tel. 32-67

**JAKOB HLEBŠ**

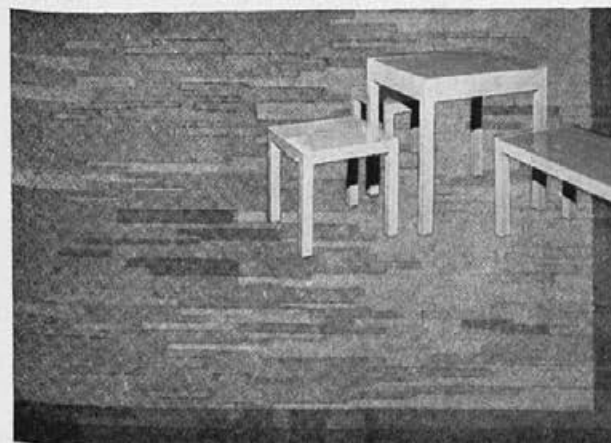
DRUŽBA Z OMEJENO ZAVEZO

LJUBLJANA

MESTNI TRG 19 - CANKARJEVO NABR. 21

TEL. 30-70

Najmodernejši vzorci vedno na zalogi.  
Najmodernejši brizgalni aparati. Izvršitev  
solidna pod garancijo. Cene konkurenčne



SOBOSLIKARSTVO IN PLESKARSTVO

*Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji*



... Naravno!  
A mi se slu-  
žimo kod  
ličnja pro-  
čelja i unu-  
tarnjih pro-  
storija kao  
uvisjek  
samo

**KEIM - OVIM  
MINERALNIM BOJAMA**

Jer one su nerazorive, one odolijevaju svakom ne-  
vremenu, one su nepromjenjive na sunčanom svjetlu,  
a daju se stalno prati vodom. Iskušane kroz 50 go-  
dina! Boja se s ljepkom kemijski spaja i tvori s pod-  
logom jedinstveni kremen. **Kvalitativno najsavršeniji**  
nalič za crkve, škole, bolnice, kupališta, kuhinje, piv-  
vare, mlekarno, tvorničke dvorane, nastambe i t. d.

Jedina tvornica:  
**INDUSTRIEWERKE LOHWALD A. G., Lohwald b. Auosburg**

Zastupstvo za Jugoslaviju:  
**ING. MILAN ROJAN, ZAGREB, PETRINJSKA ULICA 3**  
Telefon broj 41-03



**SOBNO SLIKARSTVO**

**ALBERT  
ŠPELETIČ**  
LJUBLJANA  
EMONSKA C. 25

**VZORCI NA VPOGLED  
CENE KONKURENČNE**



# Mizarska zadruga

r. z. z. o. z.

Vižmarje, p. Št. Vid nad Ljubljano

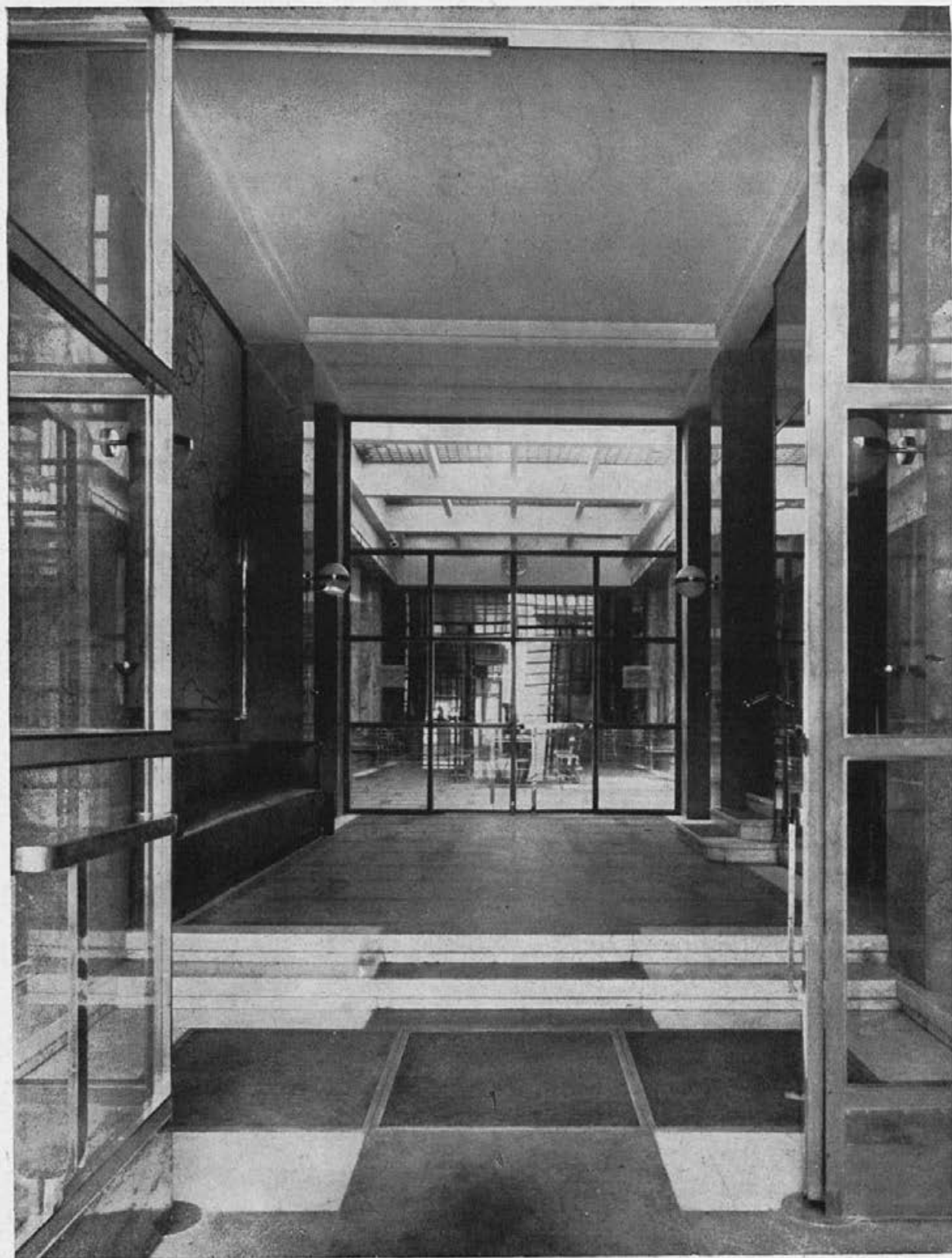
Telefon št. 13

Stavbne,  
pohištvene in  
pisarniške  
oprave,  
po načrtih  
arhitekta.

Stalna zaloga  
pohištva

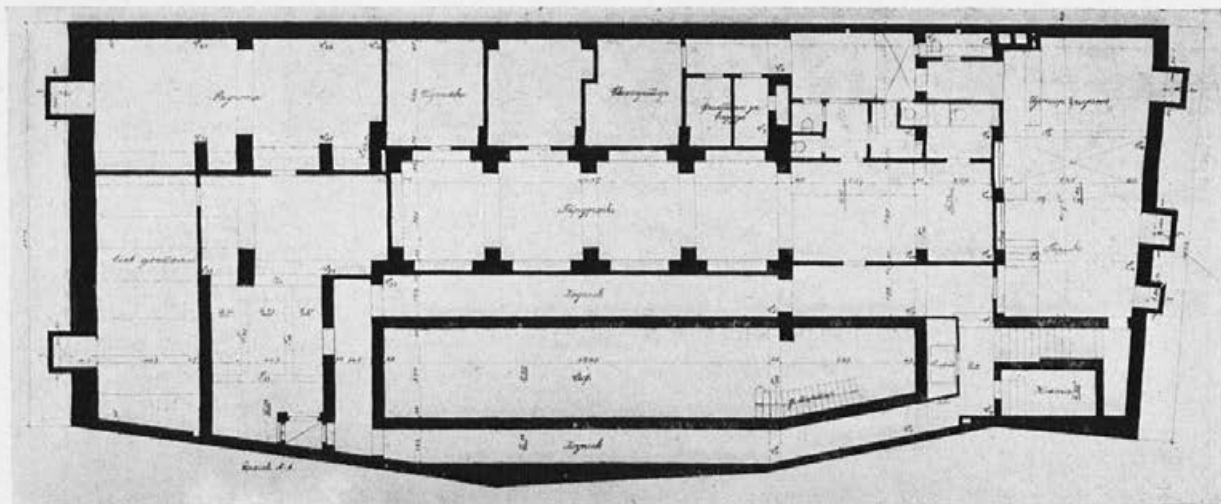


Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji



Univ. prof. Ing. arch. Hugo Ehrlich, Zagreb

Jugosl. udružena banka a. d. Beograd — Vestibul



Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich, Zagreb

Jugosl. udružena banka a. d. Beograd — Podrum

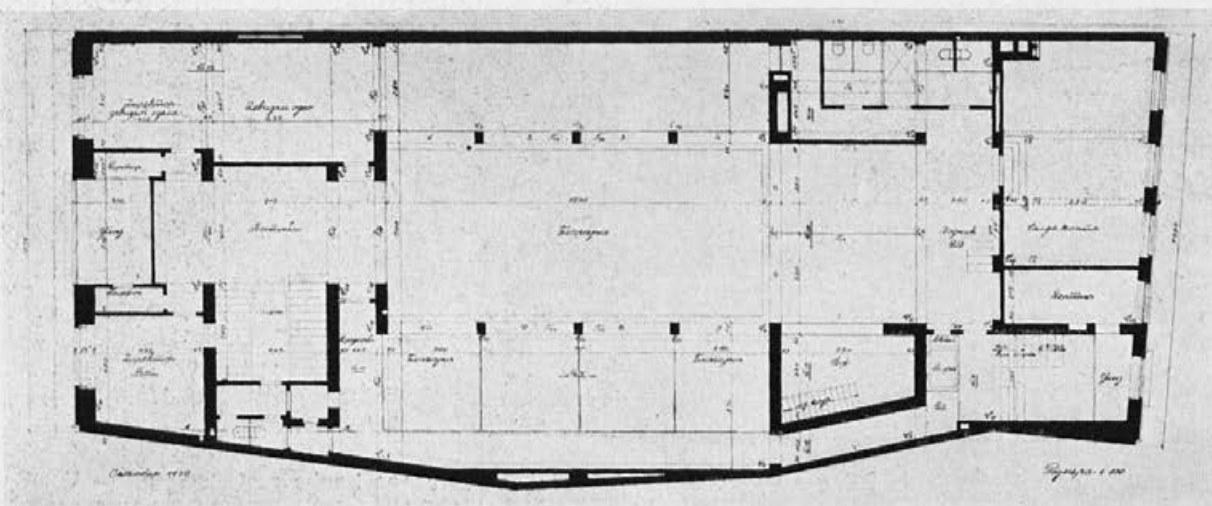
### JUGOSLAVENSKA UDRUŽENA BANKA A. D. U BEOGRADU

Gradjevni program tražio je što širu i što svijetliju blagajničku dvoranu. Ispunjenje ovog zahtjeva bilo je otežcano dubokom - uskom formom gradilišta, koje se proteže između Kralja Petra i Rajičeve ulice.

Iz situacije prirodno je izašlo da glavno pročelje i glavni ulaz budu s ulice Kralja Petra.

Pitanje osvetljenja blagajničke dvorane kao i ostalih prostorija između oba ulična trakta, uspjelo je upotrebom staklenog betona za veliki dio stropova kao i za vertikalne stijene stubišta i nekih drugih prostorija koje leže prema svjetlicima te glavnom dvorištu.

Pročelje u Rajičevoj ulici moglo se je riješiti strogo racionalno upotrebivši prozore činovničkoga stubišta za karakteristični motiv.



Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich, Zagreb

Jugosl. udružena banka a. d. Beograd — Parter



Pročelje prema ulici Kralja Petra

Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich, Zagreb  
 Jugosl. udružena banka a. d. Beograd —

Programni zahtjevi za rješenje glavnog pročelja bili su:

1. Blagajničku dvoranu optički povući na ulicu.
2. Harmonički srediti četiri sprata, koji po svojoj namjeni iziskuju tri različita ritma prozorskih osi.
3. Naći funkcionalni, a ipak reprezentativni izražaj uz ispunjenje prije navedenih zahtjeva.

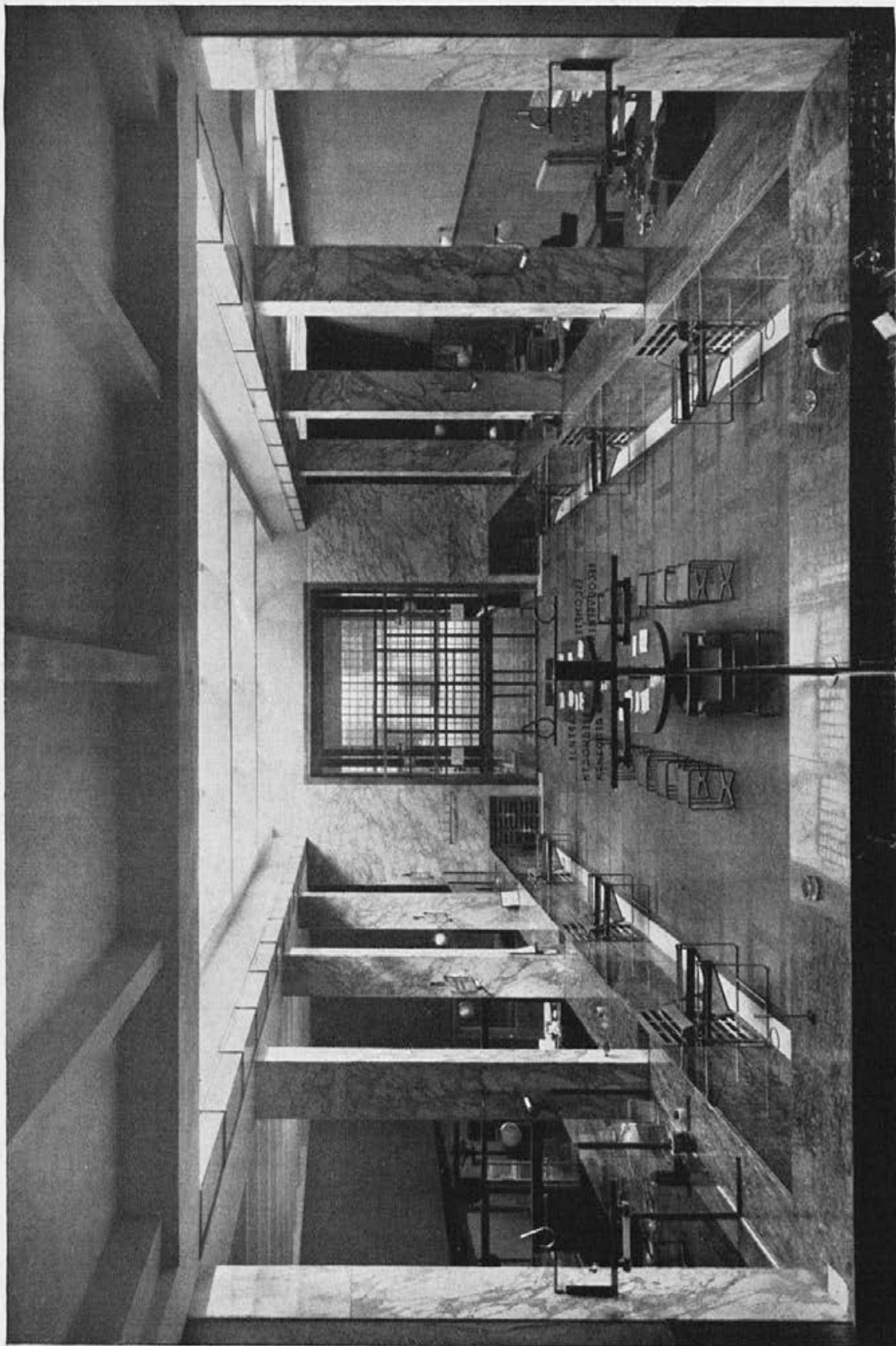
Rješenje ovoga problema uspelo je neobičnim alterniranjem prozorskih ritmi, formi i veličina, a da time nije narušena strogost kompozicije. Dojam pročelja znatno je poduprt upotrebom plemenitog materijala u najjednostavnijoj obradbi. Osobito je uspelo, ogromnim ulaznim otvorom polučiti dojam, da se blagajnička dvorana otvara neposredno na ulicu.

Konzervativizam gradjevne gospoštije kao i gradjevnog redarstva nije olakšao arhitektonsko rješenje.

Za nutarnju izvedbu uzet je, u koliko stupa u neposrednu pojavu, velikim dijelom plemeniti materijal, kao mramor, kaučuk, nikal te željezo i staklo u najviše mogućem opsegu.



Stubište



Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich, Zagreb

Jugosl. udružena banka a. d. Beograd — Blagajnička dvorana



Univ. prof. ing. arch. Hugo Ehrlich, Zagreb  
 Jugosl. udružena banka a. d. Beograd  
 Pročelje prema Rajičevoj ulici

Arch. B. Maksimović:

### TEŽNJE SAVREMENE ARHITEKTURE

Iz knjige: Problemi Urbanizma

I kod nas i na strani uobičajeno je da se svaka naučna i umetnička pojava zabeleži u javnosti, bilo u obliku kratkog prikaza ili u obliku iscrpne kritike. Nova knjiga, premjera drame ili opere, koncerat, izložba slika ili skulptura, javno predavanje, — sve su to stvari o kojima se u javnosti raspravlja i čije se vrednosti procenjuju. To ocenjivanje, objektivno analizovanje vrednosti putem štampe, neosporno utiče na razvijanje ukusa kod onih koji su tu istu stvar, o kojoj je reč, čitali, gledali ili slušali.

U našoj široj javnosti do skora se nije smatralo za potrebno, ili se nije smatralo za dovoljno važno da se podvrgne javnoj kritici nešto što ima puno pravo da bude uvršteno medju ostale kulturno-umetničke pojave: — mislim na arhitektonsku delatnost u našoj zemlji, na gradjevinске probleme pred kojima stoje i koje rešavaju naši mahom još slabo izgrađeni gradovi. Ako je o tome i bila reč, to je ipak činjeno slučajno, imalo oblik uzgredne zanimljivosti u nekoliko reči. Ostalo se može svesti na usamljene članke, koji se pojavljuju u velikim razmacima. Stvar medjutim zaslužuje mnogo više pažnje i mnogo više brige nego što je to do sada činjeno.

Arhitektura uopšte, pa prema tome i naša, pretstavlja izvesnu umetničko-naučnu manifestaciju, bez obizra na dobrotu i visinu njenu. Ovo treba naglasiti, jer su mnogi stavljali do sada arhitektonsku delatnost u čiste likovne umetnosti. Medjutim, arhitektura sadrži u sebi i nosi sobom čitav niz stvari koje zahtevaju studiju i znanje iz naučnih oblasti, a u poslednje vreme sve se više ističe potreba za ozbiljnim poznavanjem higijene, psihologije i sociologije. Problem koji se postavlja jednom arhitektu nije čisto umetničke prirode, nego je, izuzev nekoliko slučajeva, uvek vezan i za mnoge druge zahteve, koji moraju biti što bolje ispunjeni. Doći do rešenja, koje će zadovoljiti u isti mah zahteve udobnosti, higijene i estetike; morati podeliti

šavati svoju kompoziciju prema novčanim mogućnostima, biti vezan zakonskim propisima, i na sve to morati imati obzira prema zahtevima koji se postavljenim programom traže od arhitekta, — i pod takvim okolnostima rešavati i izvesti gradjevinu, za koje se može smatrati da je dobro odgovorila svim tim zahtevima, pretstavlja jedan rad mnogo veće vrednosti nego što se to često misli.

Tako bi se moglo reći za svaki pojedinačan ozbiljan rad ma iz koje arhitektonske epohe. Medjutim, kada je reč o značaju današnjih težnji i problema savremene arhitekture, potrebno je reći mnogo više.

Savremena arhitektonska delatnost ne želi više da se ograniči na rešavanje problema podređenog načaja, nego sa puno vere i sa očiglednim uspesima pokušava da rešava prvorazredna društvena pitanja. Ona više neće da čeka na potsticaje sa strane, ne traži da joj drugi odredjuju pravce kojima će ići, nego uzima inicijativu u svoje ruke.

Ako sociologija, higijena i moderna psihologija proglašuju izvesna načela kojima žele da reformišu društvene odnose u boljem smeru, onda se delatnost savremene arhitekture sme označiti kao neophodan i prvi činilac u reformi društvene strukture. Psihološka dubina koju danas nalazimo u radovima tvorca savremenog pravca učiniće da će arhitektura dobiti mnogo važnije mesto nego što ga je do sada imala. Uslovi pod kojima će dete provesti dan u školi ili radnik pri svome poslu, racionalizovanje svih domaćih poslova, — sve su to pitanja koja će danas u najvećoj meri zanimati jednog arhitekta. Današnji ideolozi savremenog pravca i njihove pristalice gledaju svoj glavni zadatak u postavljanju i rešavanju osnovnih životnih problema modernog čoveka: njegovog rada i odmora, udobnog i samostalnog stana, fizičke kulture, rasonode u prirodi, normalnog porodičnog života. Proučavanje klasične arhitekture treba da spada u obrazovanje jednog arhitekta, ali njena primena nema veze sa problemima savremenog života. I baš stoga, što se današnja arhitektura toliko



Ing. arch. Stanko Kliska

Stanbena i trgovačka kuća, Zagreb, Ilica 9

Ing. arch. Juraj Denzler, Zagreb

Oglatni pogled



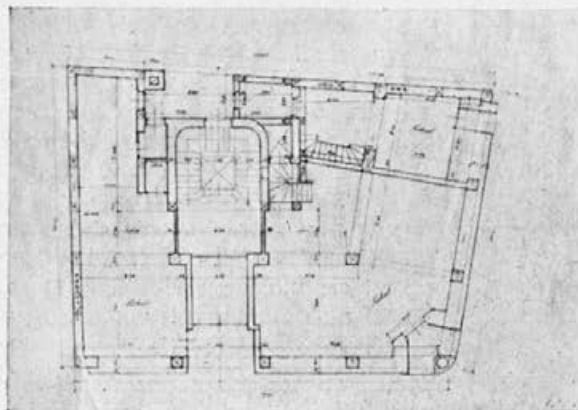
približila čoveku u želji da mu omogući viši, bolji i prijatniji život, više je nego čudnovato da je ne samo u nas nego i na strani interesovanje za savremenu arhitektonsku delatnost bilo svedeno na najmanju meru. Čudnovato je stoga, što svaki čovek bez obzira na društveni položaj i obrazovanje, svakodnevno dolazi u najbliži dodir sa njima.

Preko celog dana pred nama se nižu dobri i rdjavi primeri koje možemo zapažiti u prolazu, ulicom. No mnogo je takvih koje ćemo fizički osetiti i koji će moći da utiču i na naše raspoloženje. Penjući se kakvim rdjavo osvetljenim, suviše strmim stepenicima, bez odmorišta, izradjenim od lošeg materijala, mi ćemo se osećati neprijatno i nesvesno ćemo se sediti kakvih širokih, svetlih, blagog uspona stepenica kojima smo se sa zadovoljstvom peli u kakvom dobrom hotelu, pozorištu ili kakvoj privatnoj zgradi

Ako se s razlogom javno govori o jednom muzičkom večeru, koje će ostati slušaocima samo u sećanju, onda jedno rdjavo rešeno stepenište, koje će pedeset godina

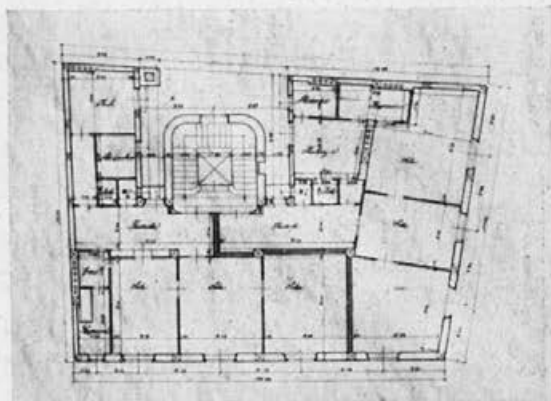


Stranski pogled



Prizemlje

Ing. arch. Stanko Kliska  
Ing. arch. Juraj Denzler, Zagreb  
Stanbena i trgovačka kuća, Zagreb, Ilica 9



IV. sprat

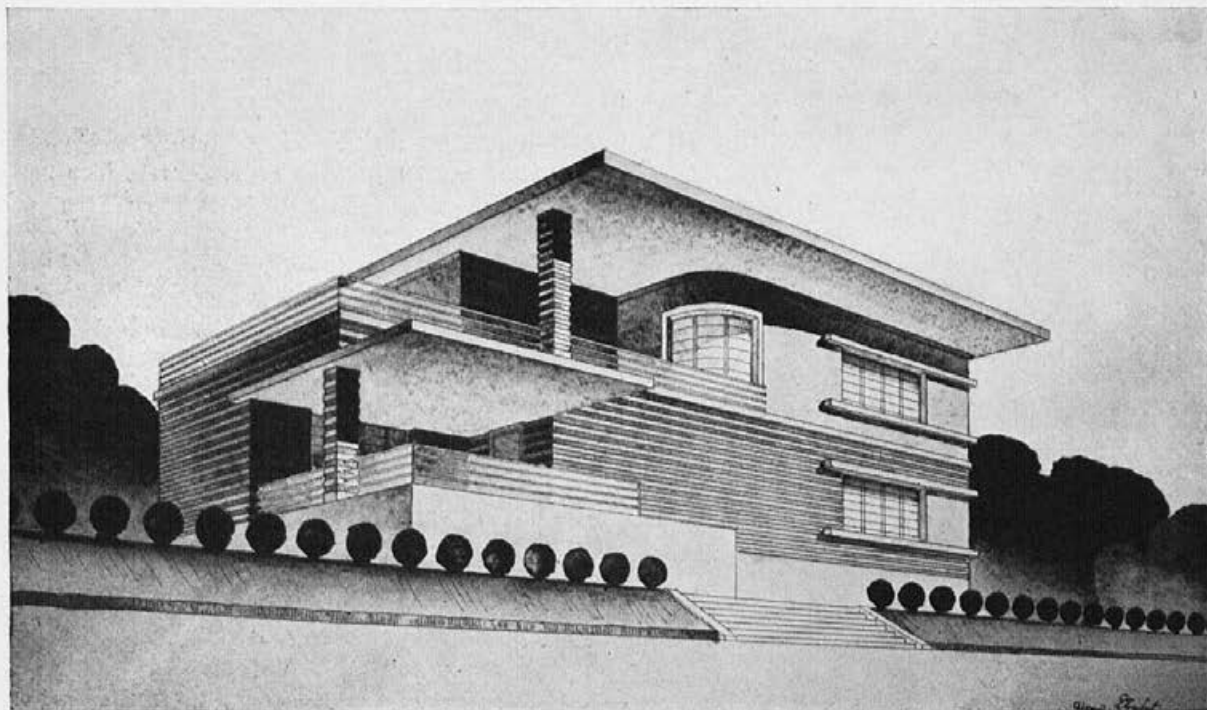
činiti mučan utisak na sve one koji se njime budu peli, zaslužuje da se o njemu progovori i više.

Upoznajući se sa arhitekturom, ulazeći u analizu svega onoga što jedno arhitektonsko delo čini dobrim, čovek stiče sposobnost da uživa u stvarima pored kojih je do juče možda ravnodušno prolazio. Podići opšti stupanj arhitektonskog ukusa i razumevanja znači više nego stvoriti niz dobrih arhitektonskih dela. Podizanje arhitektonskog obrazovanja znači ubrzati proces pravilnog građevinskog razvoja, i što brže nestajanje svega onoga što potseća na nepismenost, neukusnost i neznanje, jer je arhitektonska delavnost ograničena uglavnom na poručbine. I ukoliko bude viši opšti nivo okusa, utoliko će i pri poručbinama biti sve manje neukusnih zahteva koje arhitekt, na žalost, često mora u izvesnoj meri da respektuje, isto onako kao što se to dešava i kod slikara i vajara.

Govoriti o lepoti i dobroti jedne zgrade, o njenoj vrednosti, pridavati joj izvesne kvalitete samo prema njenom spoljašnjem izgledu, bilo bi skoro isto što i dati ocenu o jednoj knjizi prema njenom povezu ili formatu.

Jedna zgrada može da proizvodi svojim spoljnim izgledom na posmatrača utisak lepoga: svojim razmerama, odnosima između otvora i punih površina, harmonijom i ritmom linija, materijalom, bojom itd. — pa to još ipak ne bi bilo dovoljno za ocenu vrednosti te zgrade. Tek utisak, koji će na nas ostaviti unutrašnjost te zgrade, raspored i veza odeljenja, veličina prostora, mogućnost zgodnog postavljanja potrebnog nameštaja, dobro osvetljenje i provetravanje, i sve ono što čini da se u jednom stanu osećamo prijatno, psihički i fizički prijatno, — tek taj utisak zajedno sa onim prvim, moći će da posluži kao merilo za dobrotu jedne zgrade.

Ma koliko da smo naviknuti da mislimo samo na spoljašnost jedne zgrade, kada se govori o njenoj vrednosti, potrebno je da se oslobadjamo te navike. Moramo menjati svoje mišljenje o tome i moramo znati da se jedan dom gradi u prvom redu za one koji će u njemu živeti. Zgrada treba svojom spoljašnošću da čini što prijatniji utisak, ali ona neizostavno mora da pruži najveću udobnost i najbolje higijenske uslove onima koji će u njoj živeti.



Arch. Dušan Babić, Beograd

Vila ing. Protića na Topčiderskom brdu

Pa ipak, ovo tako jasno izraženo racionalističko shvatanje, u čiju korist govore tako ubedljivi razlozi, nije ostalo bez svojih protivnika. Prigovori koji se čine težnjama savremene arhitekture, često se zasnivaju baš na nepravilnom shvatanju njenih osnovnih principa, što smo ih gore izložili. Ti prigovori ili protesti javljaju se često i stoga, što je to skoro redovna pojava koja prati i druge nove pokrete, koji su u revolucionarnom stavu prema dotadanjima.

U neprekidnom traženju novih rešenja i postavljanju novih problema, i ubedjena da će tim novim putem uspeti da pruži mnogo više čovečanstvu nego što je to do sada učinila arhitektura klasičnih shvatanja, moderna arhitektura je često revolucionarna. Imajući pred sobom očigledne velike zablude i greške klasičnog pravca, moderna arhitektura nije htela da pristane na sporu evoluciju ranijeg neracionalnog pravca, nego ga je potpuno odbacila.

Medjutim, ideolozi novih shvatanja, koji nesumljivo pobeđuju svojom istinom, jasno izraženim principima, imali su i takvih sledbenika, koji ih nisu pravilno shvatali. Bilo je i takvih, koji su bili frapirani baš potpunim odbacivanjem svih nasledjenih dogmi o spoljašnoj kompoziciji u modernoj arhitekturi, potpunim oslobodjenjem od klasičnih principa i ranijih spoljnih efekata, — pa su pogrešno shvatili da se sva težnja savremene arhitekture sastoji samo u promeni spoljašnjeg oblika i u odbacivanju svih dotada priznatih i poznatih spoljnih efekata. Shvativši tako iz osnova pogrešno načela savremenih racionalista, težeći uglavnom za tim da spoljašnost gradjevine daje onaj utisak »modernog«, koji je bio karakterističan za radove onih prvih, no koji se javio tek kao izraz unutrašnjeg rešenja, sekundarno, — ovi čine ono protiv čega se bori savremena arhitektura. Odbacujući potpuno stare principe i tradicionalne forme, ova pre svega propoveda neprestano traženje, neprekidan i neumoran rad na postavljanju i rešavanju novih problema, naglašujući da spoljašnje forme moderne arhitekture još ne predstavljaju nešto završeno, i da one zasad samo predstavljaju težnje k stvaranju savremenih izražajnih forama našeg stoleća.

Proglašavanjem današnjih arhitektonskih formalnih traženja za jedan gotov »moderni stil« čini se samo rdjava usluga jednoj velikoj i zdravoj ideji.

Ing. arch. Dragutin Fatur:

### MALA STANOVANJSKA HIŠICA

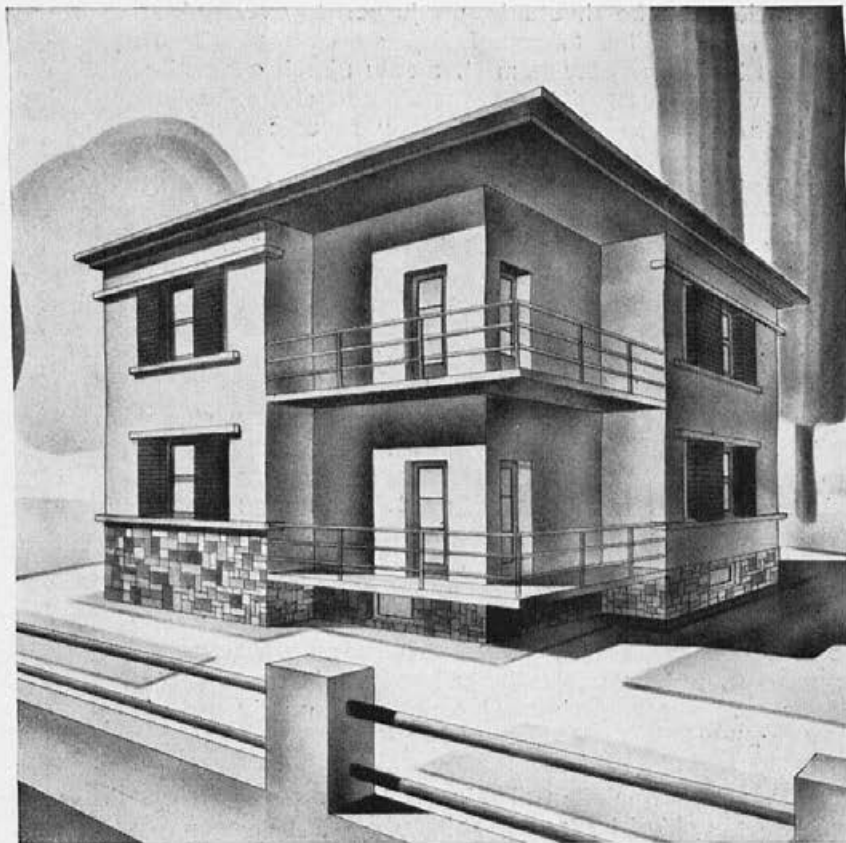
Današnji človek je že v bistvu, vsled tradicionalne vzgoje zapravljivec. V dinamičnosti življa prevratne dobe individualnost propada — načitano romantično čutenje samostanske vzgoje zahteva vsestransko izvežbanost v trpinčenju žive materije, kar dosegamo z dragim ročnim delom in obožavanjem strojev. Da hranimo v kvaliteti, zapravljamo na kvantiteti — moramo pa uvaževati smisel današnjega življa, to je boj tradicionalnega, vsesplošno propadajočega hierarhičnega vpliva z nastopajočo — vedno širše kroge zavzemajočo socialno miselnostjo vzporeditve življenjskih zahtev.

Vsesplošno propadajoč smisel za udobno stanovanje vsled pomanjkanja materialnih sredstev in neopredeljeno razpasel luksus prekomernih zahtev v dnevnem življu onemogoča smiselno delo posameznika v dobrobit celote.



Ing. arch. Drag. Fatur, Ljubljana

Skica



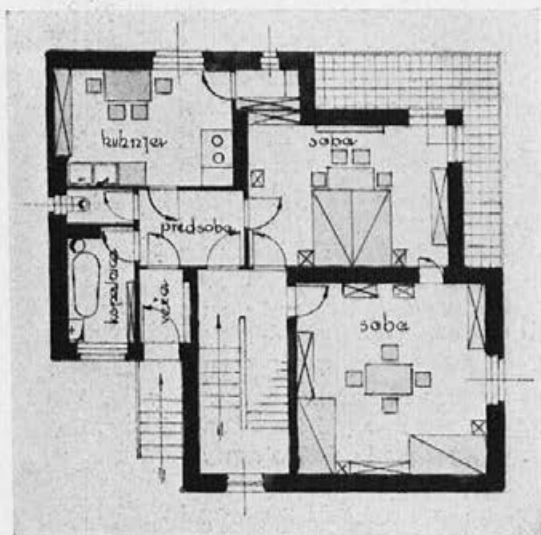
Ing. arch. Dragutin Fatur, Ljubljana  
Skica mladružinske hišice

Risar: E. Vidic

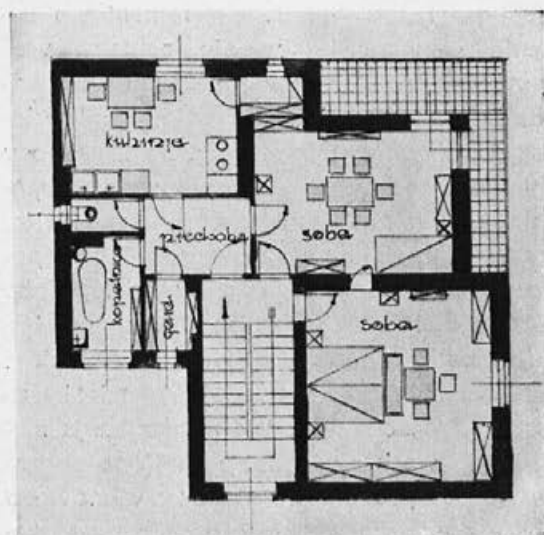
Vsekakor je v zmedenosti vijačnice dnevnega neopredeljivega gospodarskega življa merodajna naravna nadarjenost arhitekta, da zapopade karakteristiko svoje naloge v osnovnem jedru ter da v enostavni rešitvi poda dani položaj vseh prevzetih vtisov.

Vsa teoretična razmotrivanja o moderni arhitekturi ter vsi nerešljivi spori o raznih umetnostnih smerih in strujah se pri oblikovanju malih domov razblinijo pri uresničevanju naloge življenjskih zahtev sodobnika. Tu mora arhitekt s pravilnim umevanjem položaja reševati nalogo ter uvaževati pri tem vse prilike stavbišča in njega okolice, mora uvaževati psiho ljudi, za katere je stavba določena, in sicer z vsemi njihovimi zahtevami z ozirom na stavbo, dom in okolico.

Tako podana stavba v svoji enostavnosti ne more biti brez ljubkosti, ker razvija in odvaja z najintimnejšim prečutenjem vse posamezne like in funkcije ter pripušča brez prisilnih dekorativnih motivov stvaritev organske celote.



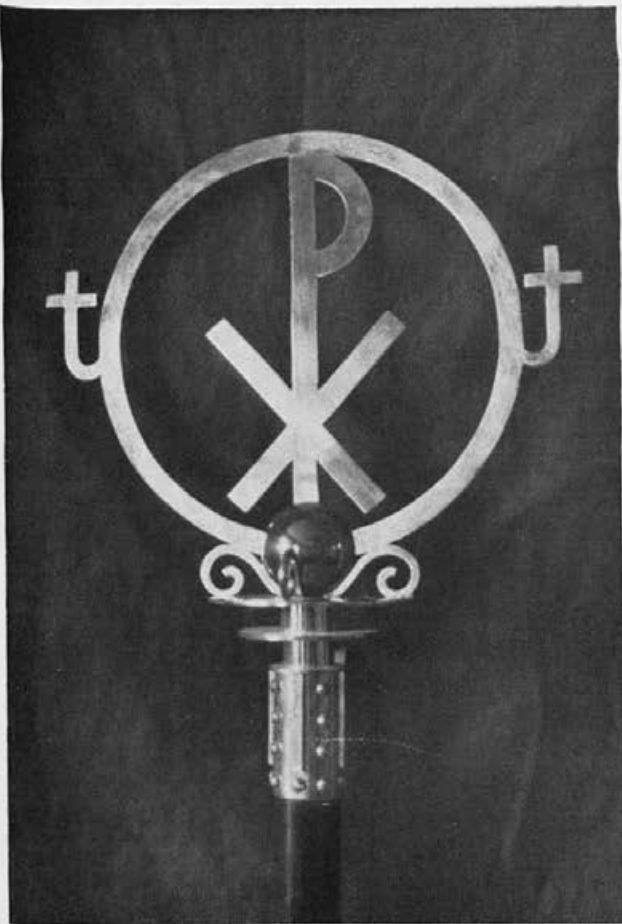
Pritličje



Nadstropje

Ante Gaber

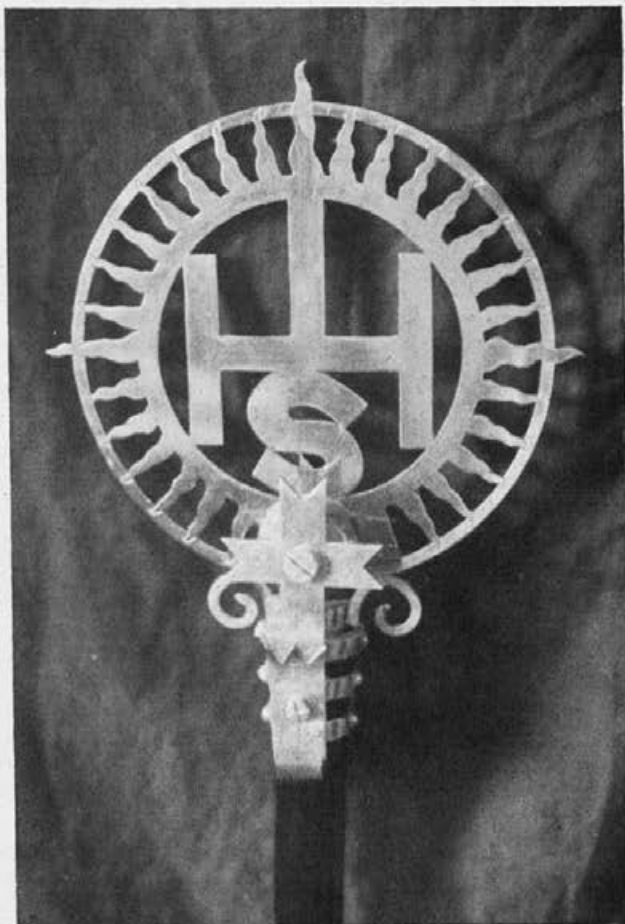
Moderna umetnost sicer le počasi prodira v cerkveno službo, vendar pa tudi na tem polju nismo na slabšem od drugih narodov, saj je naš Plečnik med najslovitějšími reprezentanti religiozne umetnosti na svetu, v tujini se je uveljavil tudi Tone Kralj, doma pa tudi lahko konstatiramo prav razveseljiv napredek v tej smeri, uvažujoč dela Ivana in Helene Vurnik. Ponosne cerkve, velike stenske in oltarne slike, ter kipi pa tudi cerkvena posoda in druga oprema so že delo modernih umetnikov, saj imamo celo že moderne bandere in ornate. Naše oo. frančiškane moramo pohvaliti za najbolj dovtetne za sodobno umetnost. Ing. arch. Omahen-Serajnik sta jima napravila načrte za zaključke bander,



Ing. arch. Omahen-Serajnik, Ljubljana  
Zaključek zastave oo. frančiškanov, Ljubljana  
Pasarsko delo: Leopold Tratnik, Ljubljana

ki jih je iz ponikljanega in pozlačenega mesinga izdelal pasar Leop. Tratnik v Ljubljani. Banderski zaključek z monogramom I. H. S. se srečno naslanja na tradicionalne baročne banderske zvezde, na drugem sta pa arhitekta z grškim monogramom združila tudi enostaven arhaističen okvir.

Iz baročne dobe nam je ohranjenih še ogromno število banderskih zaključkov, ki jih narod zaradi oblike imenuje »zvezde«, ker so pa okrašeni z umetnimi rožami iz blaga in venci, pa tudi »rože« in »kranceljne«. Na teh zvezdah so se nam ohranili najlepši, tudi figuralni izdelki naših starih zlatarjev, cizelerjev in pasarjev. Splošno so stari zaključki iz tolčenega bakra, v ognju posrebrenega in pozlačenega.





Lojze Pengal, Fotoklub, Ljubljana

#### Ante Gaber.

Visoko s planin, kjer cveto najlepše rože, smo dobili najplemenitejši izdelek narodne umetnosti. Gori v Bohinju na Gorjušah že stoletja, odkar pri nas pijejo tobak, izdelujejo pipe za kmečke tobakarje in za mestne kadilce. Zlasti v minulih časih so jih gorjuški umetniki napravili mnogo, saj ni bilo gorenjskega očanca brez vivčka, čedre ali »polža«. Kosali so se premožni tobakarji s pipami, zato so se potrudili tudi mojstri, da so jih okrasili čim lepše in bogateje. Za pokrovčke so pipicam nastavljali visoke mesingaste, pakfongaste, bakrene in tudi srebrne »turenčke«, ki jih je bilo večkrat na pokrovu čedre združenih po dvoje ali troje v skupino, pogosto so bili tudi ustniki prav umetno izrezljani, kakor vidimo na bradatí glavi ustnika iz srnjakovega rožička. Čedra ali vivček je navadno izrezljan v podobi polža, odkoder tudi ime »polž«, ter deloma ali tudi popolnoma vložan z biserno matico in tanko kovinsko strunico ter »štikan« z majčkeneimi žeblički. Bogato intarzirana čedra z bahatim srebrnim okovjem je na gosto dekorirana z luskami in rozetami iz biserne matice, vedno pa v tem ornamentu dominira dvo-glavi orel kakor na pocinjenih, umetno kovanih ščitkih skrinj z luknjo za ključ in tudi na majolikah, ki so jih tovarne iz Italije pošiljale na Kranjsko, Štajerska je pa n. pr. na majolikah imela delfina. Večkrat je na pipi tudi po več orlov in so okusno in bogato z biserno matico in raznobarnimi kovinami okrašene pipe najzlahtnejši dragulji narodne umetnosti in umetnostne obrti sploh, saj tudi drugi zapadni evropski narodi nimajo nič lepšega. Že desetletja se brez uspeha trudim pri obrtnikih in tudi po šolah,

da bi v tej tako elegantni in efektni ter lahki tehniki pričeli izdelovati odpustke in souvenirje, ki jih za tujski promet tako silno potrebujemo. Seveda, ne samo čeder in vivčkov, izdelovali naj bi predvsem male doze za puder in podobno drobnarijo, ki bo gotovo donášala prav lep dobiček, obenem pa prav naglo zaslovela po svetu kot čudovit in značilen produkt naše narodne umetnosti. Poiščite in izkopljite iz zavržene šare take redke pipice in okrasite z njimi vitrine, saj s svojim motnim irisnim sijajem učinkujejo kakor najprecizneje brušeni dragi kamni. Med njimi je pa mala majolčica, kakršnih je silno malo ohranjenih. Ni čuda — nevesta jo je namreč dobila na svatbi v dar in jo z vso močjo vrgla ob tla. Če se je majolčica razbila, so črepinje pomenile srečo v zakonu in mnogo otrok, če je pa ostala cela, pa hiša ni mogla pričakovati potomstva.



Arch. Jože Mesar, Ljubljana

Dnevna soba gdč. A. Š., Ljubljana — Jedilna miza

Mizarsko delo: Žagar, Dravlje. Tapetnik: Narobe. Preproga: Souvan

Zavese: „Riloga“. Steklo: Kristal. Svetiljka: Elektroindustrija



Arch. Jože Mesar, Ljubljana

Mizarsko delo: Žagar, Dravlje. Tapetnik: Narobe. Preproga: Souvan  
Zavese: „Riloga“. Steklo: Kristal. Svetiljka: Elektroindustrija

Jedilna omara gdč. A. Š., Ljubljana

### Oprema stanovanj

V notranjosti stavbe je oprema stanovanj njen bistveni del, saj je stanovalec z njo v najtesnejšem stiku. Dobremu ali slabemu vplivu se ni moči odtegniti. Pojmovanje interjerja je bilo v raznih dobah različno, povdarjala se je zdaj monumentalnost ali reprezentančnost, zdaj slikovita dekorativnost ali uporabnost v soglasju s težnjo dobe. Že zgodaj je počelo človeštvo krasiti svoje domovanje; čut udobnega, vabljivega in prijaznega bivališča je z večjo ali manjšo silo pronical iz želj v dejanja.

Arhitekt, ki se bavi z nešteti problemi ustvarjanj v arhitekturi mora često razvozljati zamotana in delikatna vprašanja ureditve notranjosti doma. Moti se naročnik, če živi v veri, da opravlja arhitekt ta dela mimogrede, redoma ima z njimi več posla kakor s stavbno zunanostjo, ako naj bo njegova zamisel vzeta v harmonično celoto, v stalno veselje lastnika.



Stol





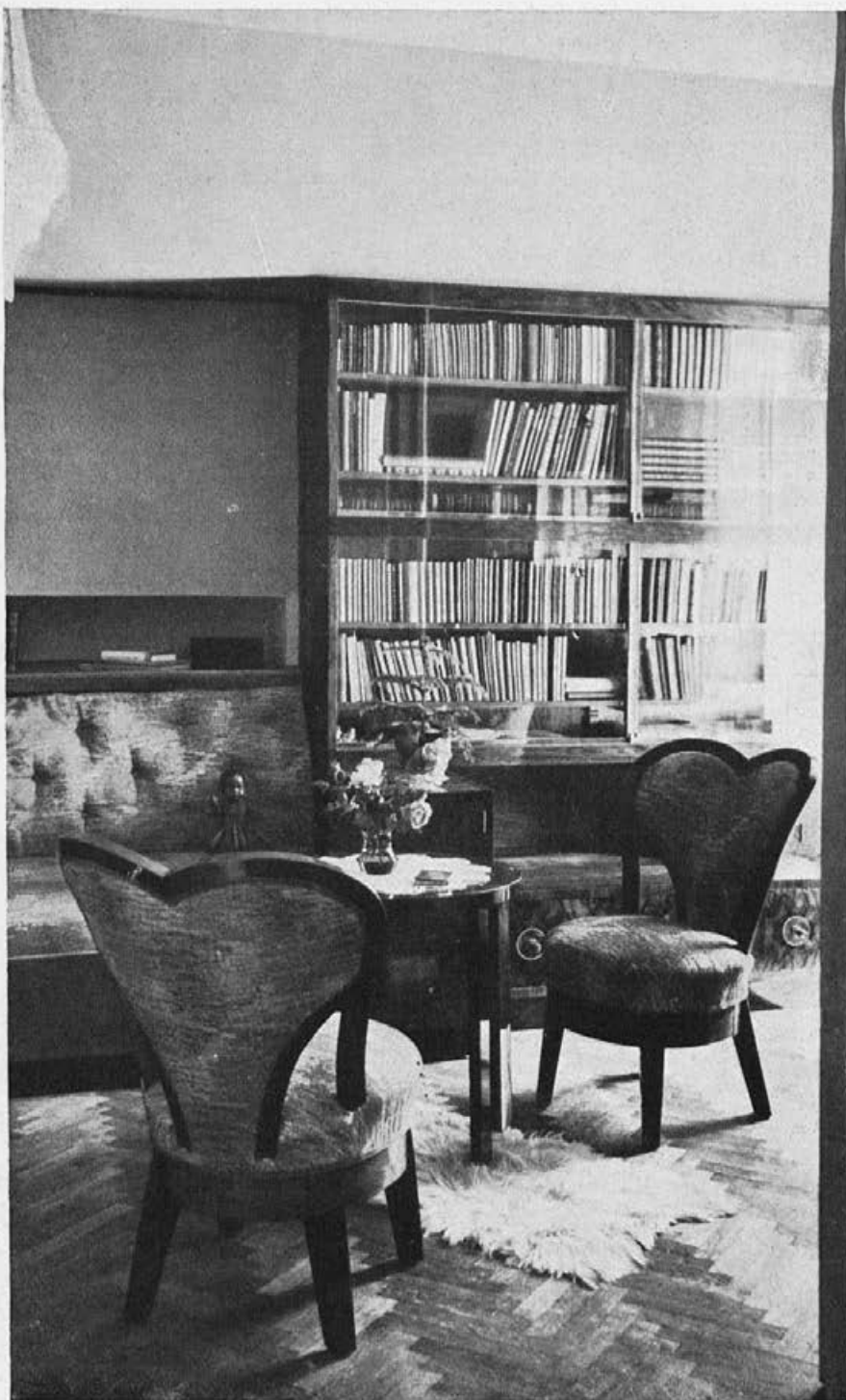
Dnevna soba gdč. A. Š., Ljubljana

Arch. Jože Mesar, Ljubljana  
Mizarsko delo: Žagar, Dravjje. Tapetnik: Narobe, Preproga: Souvan  
Zavese: „Riloga“. Steklo: Kristal. Svetiljka: Elektroindustrija



Ing. arch. Omahen-Serajnik, Ljubljana  
Mizarsko delo: Rok Bertič  
Tapetniško delo: Josip Sluga, Ljubljana

Kot v delovni sobi prof. Vide Vrtovčeve



Ing. arch. Omahen-Serajnik, Ljubljana  
Mizarsko delo: Rok Berlič  
Tapetniško delo: Josip Sluga, Ljubljana

Delovna soba in spalnica prof. Vide Vrtovčeve



Arch. M. Belobrk, Beograd

Moja soba za stanovanje  
Jasenovo drvo zeleno pajcovano, fotelje tapecirane blede crvenim štofom





Ing. arch. Omahen-Serajnik, Ljubljana  
 Mizarsko delo: F. Rozman, Dravljje  
 Tapetniško delo: Josip Sluga, Ljubljana

Dnevna soba ing. Fr. Domladiša

Ing. arch. Dragutin Fatur

## STANOVALEC — STANOVANJE

Stanovanje ne sme in ne more biti dovršeno — popolno. Človek ni nikoli fizično in duševno popoln — dokončan. V svojem razvoju ne ostane na mrtvi točki ter krivuljo razvoja in propada ni mogoče matematično določiti.

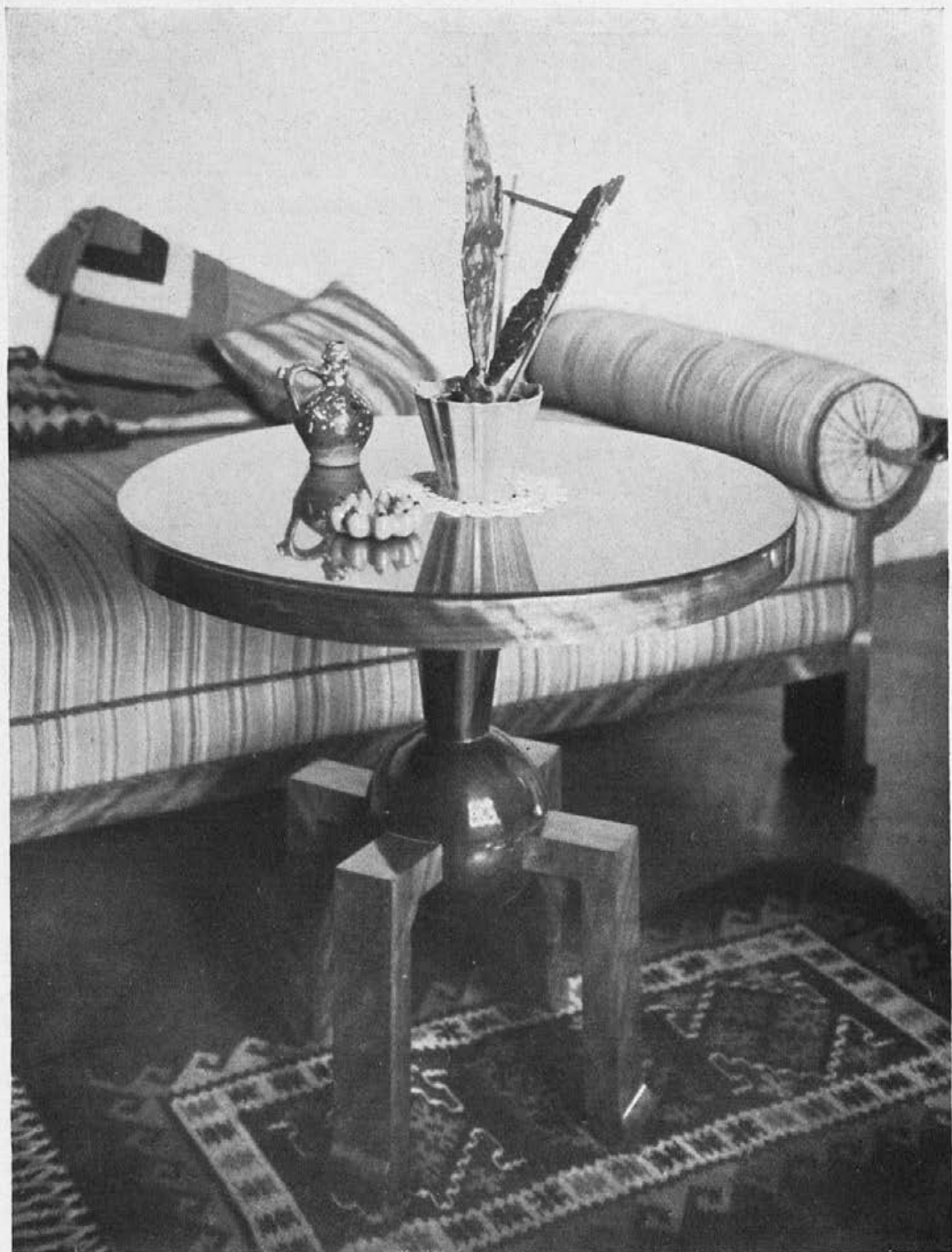
In ako je človek v neprestanem gibanju in razvoju, če stare potrebe minevajo in nastopajo nove, če se v splošnem vsa človeka obdajajoča narava spreminja, naj bo to, kar človeka neprestano obdaja — to je oprema stanovanja ali stanovanje v splošnem, v večne čase urejeno?

Nepravilno je predpisovati, kje in kako naj stoje posamezni deli stanovanjske opreme — ljudem vse urediti od spočetka do pogreba — temveč je povsem pravilno, da ljudje predstavljajo svoje ali tuje pohištvo po ljubi volji in vsakočasni potrebi. Odo-bravanja vredno je početje stanovalca-najemnika, da svoje stare slike, dobitke tombol, spomine raznih družabnih prireditev in drugo vsakojako ropotijo, ki mu je ljuba in mila ter vsevprek zaprašena, navleče v novo stanovanje, ki je zidano za vsakogar in nikogar, ki je samo podaljšana cesta kot pot med stojnicami vaškega sejma. V stanovanje do-nešena drobnarija je lahko okusna ali neokusna, za ljudi je vsak tak predmet del čuvstvenega života in zaupne intimnosti, ter je naloga arhitekta, da pomaga stanovalcu z nasvetom, kako urediti dane predmete človeško in ne umetniško nečloveško.



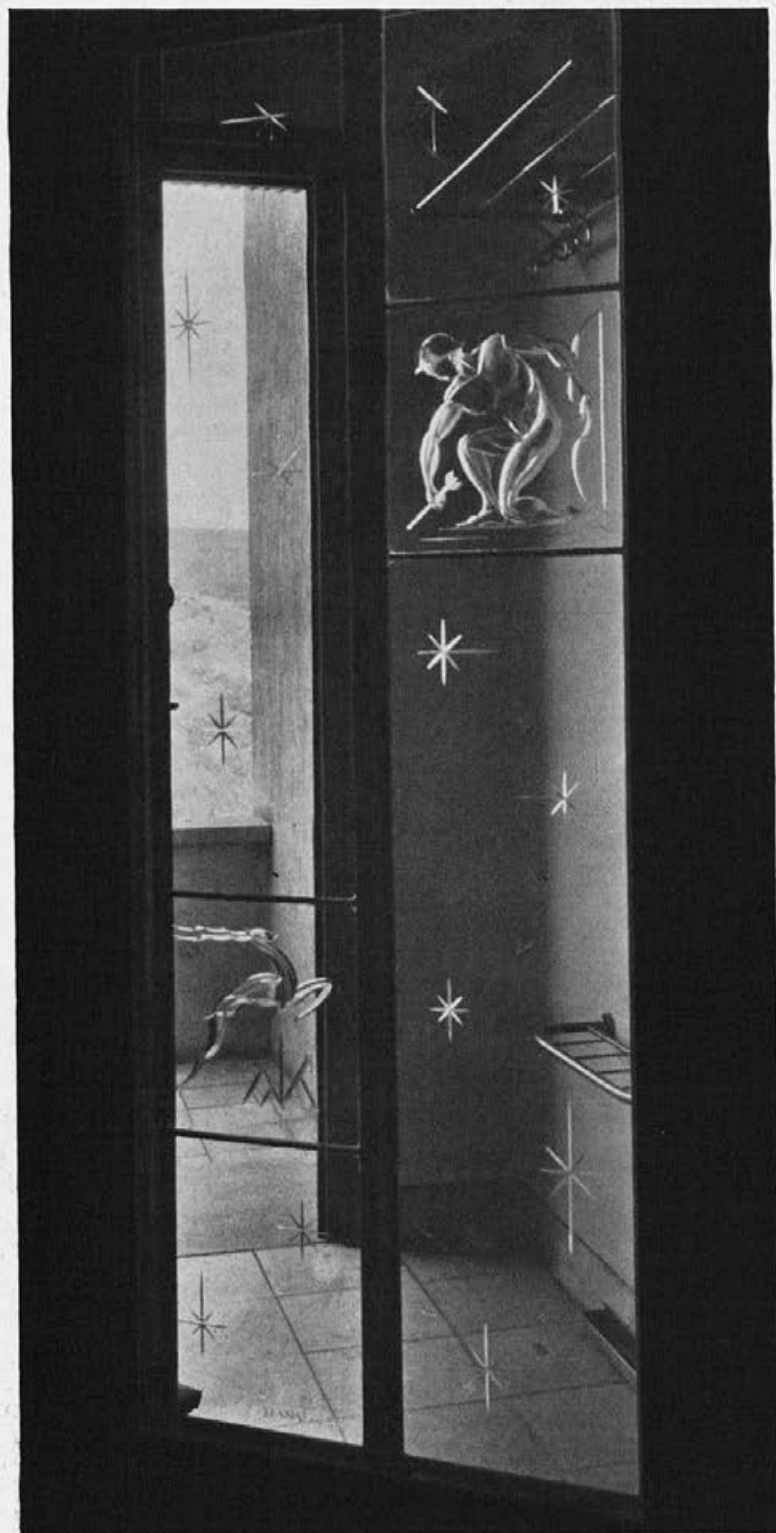
Ing. arch. Omahen-Serajnik, Ljubljana  
Mizarsko delo: F. Rozman, Dravlje  
Tapetniško delo: Josip Sluga, Ljubljana

Soba gospe ing. Fr. Domladiša



Ing. arch. Omahen-Serajnik, Ljubljana  
Mizarsko delo: F. Rozman, Dravlje  
Tapetniško delo: Josip Sluga, Ljubljana

Kot v sobi gospe ing. Fr. Domladiša



J. F. Klein, Ljubljana

Brušena steklena vrata v vili Köfer, Stuttgart





J. F. Klein, Ljubljana Brušena steklena vrata v vili Köfer, Stuttgart — Stekлено polnilo

kakor je ta. Tudi brušenje stekla je podvrženo toliki jasnosti v hotenju in zamisli kakor noben drug material. Brušeno steklo se odlikuje po prozornosti in prelivajoči se svetlobi, v dosego teh dveh svojstev so usmerjena vsa stremljenja umetnosti v steklu. Princip brušenja je isti kakor pri graviranju, le da je izpopolnjen z modernimi sredstvi. Rotacijo kovinastega koleščka z mažo iz dijamantnega prahu ali sličnih sredstev nadomeščajo pri brušenju naravni ali umetni brusni kamni. Razlika pa je v tem, da se pri brušenju delo lahko sproti opazuje, medtem ko se pri graviranju med procesom ne vidi ničesar; delo je prepuščeno čutu prstov, reže se tako rekoč v slepo, ker se ob stiku materiala s koleščkom vse sproti zaliva s potrebno mažo.

Vsak za steklo določen načrt zahteva svoj način tehnične rešitve, ta pa je vedno nov, če se oblikuje v prosti zamisli. Današnji pripomočki nam dajejo možnost uresničenja načrtov največje obsežnosti tako v ploskvi kakor v formi.

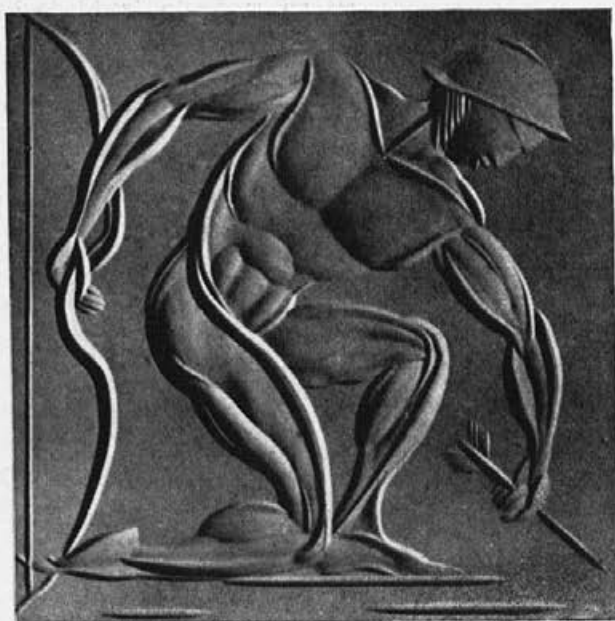
J. F. Klein, Ljubljana  
Brušena steklena vrata v vili Köfer, Stuttgart  
Mavčni odlitek

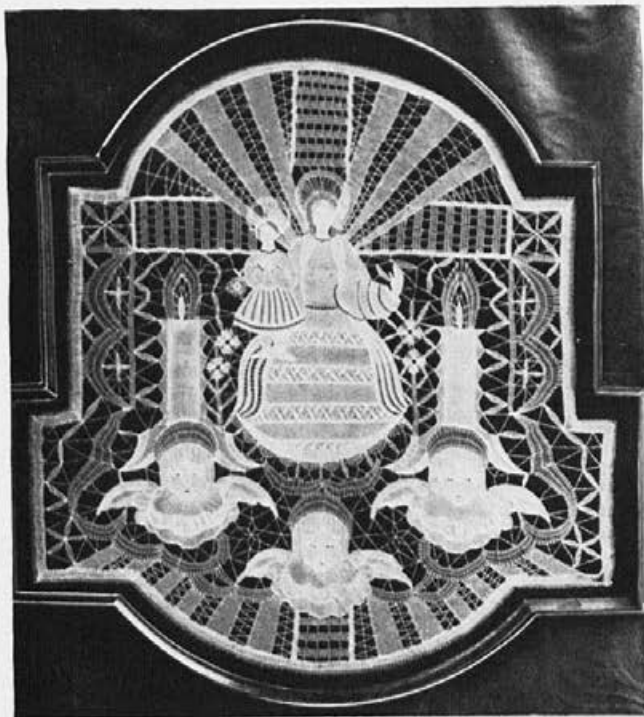
J. F. Klein:

## STEKLO IN ARHITEKTURA

Razmah v uporabi stekla je nerazdružljiv s potrebami današnjega življenja. Problem njega uporabnosti je v razvoju, postaja glavni element bodoče arhitekture.

Svojevrstna obdelava stekla izvira iz prastare težavne tehnike obdelovanja dragocenih kamnov. Tehnični pripomočki zanjo so še jako omejeni. Pri graviranju, to je vrezavanju v steklo je postopek še danes isti, kakor je bil pred 2000 leti. S skrajno počasnostjo se pogloblja kovinski kolešček primitivnega stroja v steklo ali kamen, oblikuje urezo za urezo do popolnega reliefja (kameja), ali globoko vrezanih oblik (Intaglio). Ni tehnike, ki bi zahtevala toliko čuta in potrpežljivosti,





Mally Geiger, Zagreb  
Izvršitev: Drž. osr. zavod za žen. dom. obrt  
Ljubljana

Madona

## O ČIPKAH

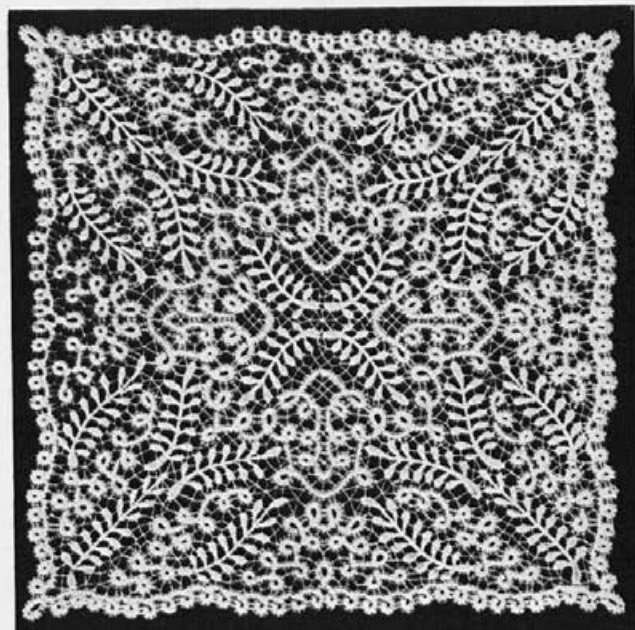
Naše čipkarstvo korenini v stari tradiciji hišne obrti. Marsikaj je romalo preko mej, kjer se strogo vrednoti. Mnogo odličnih del je že izvršenih kot edinstven primerk domačih osnutkov. Zamisel je nujno vezana na čipkarsko tehniko: Kompozicija ne more preko značaja čipk, ki je v svoji bitnosti ženska ljubkost in lirika.

Čipke žele rahlega odnosa, družijo se rade s porcelanom in steklom, polirana gladina plemenitega lesa je njih pravi odraz. Če se skloni dama nadnje, da uravna cvetje v vazi, zazveni ubran akord... V damski in dekliški sobi zažive v svojem ozračju, v sobi gospoda ali knjižnici bi bil kontrast pregrotesken.

Čipka je pesem, porojena in peta iz pobožnega, rodbinsko-ljubečega srca žene. Videl sem čipke, polne skritih zatajevanj, pritajenih želja, begotnih sanj in iskanj — bele nitke, nevidno ujeta srčna kri...

A. Stupica

Kadar govorimo o naših starih čipkah, mislimo vedno na klekljane, ki so se raznesle iz Idrije na vse strani dežele, na jugozahodu so pa zadele ob pene plemenite beneške šivane čipke. Višek je naša klekljana čipka dosegla v cerkvenih čipkah, ki se jim pa pozna močan vpliv pozamentrijskih port. Zelo redke so klekljane čipke, ki so jih premožne hiše uporabljale za vložke kvadratične blazine in praznjega domačega platna, a najnežnejše so one domače čipke, ki so nam ohranjene kot obrobek peč, črne pa na širokih črnih židanih predpasnikih.



Zlata pl. Sufflay, Zagreb  
Izvršitev: Drž. osr. zavod za žen. dom. obrt, Ljubljana

**KAKO SE OPREMI STANOVANJE**, vrt, go-  
spodinski prostori i. t. d., kako se razvrstijo  
okraski, na kak način naj se naroča, izbira  
in ureja pohištvo in ostali stanovanjski pred-  
meti, so nad vse važni problemi. — Slabih  
nasvetov je dovolj, preišljeno izbiro pa imate  
v knjigi »Oprema«, ki izide v založbi revije  
»Arhitektura«, Ljubljana. Krasen tisk na umet-  
niškem papirju na 120 straneh, članki o sodobni  
stanovanjski kulturi z več kot 250 slikami,  
opisi in konstruktivne skice, predstavljajo  
veliko vrednost, katero nudi uprava svojim  
abonentom po izredno nizki ceni Din 120.— v  
predplačilu, oz. Din 150.—, če se plača po izidu.



Fran Tratnik: Poprsje

Saša Santel.

### RAZVOJ SLIKARSTVA.

Zgodovina razvoja slikarske umetnosti  
kaže kakor zgodovina človeškega umstvenega  
udejstvovanja sploh valovito razvojno krivuljo.  
Ze pri površnem pregledu opažamo v gotovih  
razdobjih vrhunce, a njim sledijo dobe pro-  
padanja ali vsaj stagnacije. Taka doba je bila  
brez dvoma prva polovica 19. stoletja, ki je  
živela večinoma od spomina na bivše slavne  
dni.

Preokret je prinesel Pariz. Tu se je naj-  
prej pojavil **pleinairizem**, kot izraz novega  
gledanja predmetov v naravni razsvetljavi  
dnevne luči. Povod tej pomembni izpremembi  
je bil brez dvoma napredek optične vede  
(iznajdba fotografije). Po tem pomeni plei-



## Izkušen specialist

dolgo in natančno preiz-  
kuša preden poda svoje  
mnenje, ker se zaveda  
velike odgovornosti. Tudi  
novi Vaillantov avtomat  
AG T 13 se je preizkusil  
najnatančneje preden smo  
ga oddali v prodajo. Pa  
ne samo enkrat temveč  
stokrat! On izpolnjuje vse  
kar smo si od njega tudi  
obetali. Vsak strokovnjak,  
ki je preizkusil novi Vail-  
lantov avtomat AG T 13 z  
vratkami je navdušen nad  
brezhibno konstrukcijo.

Prižigalni plamenček se  
avtomatsko premika, ar-  
matura je vsa v notranjo-  
sti, oblika peči je okusna,  
plašč je emajliran, za po-  
slugo sta potrebna le dva  
prijava oziroma obrata.

Zahtevajte  
novi prospekt  
od plinarne  
v Ljubljani,  
Mariboru in  
v Zagrebu.



# JŽ POHIŠTVENO MIZARSTVO



Dnevna soba gdč. A. Š., Ljubljana

## JOSIP ŽAGAR

Dravlje 73  
pri Ljubljani

IZDELUJE VSE VRSTE POHIŠTVA IZ MEHKEGA  
LESA IN IZ VSEH DOMAČIH IN TUJIH FURNIRJEV

nairizem predvsem tehnični napredek, ki je neoporečen in ki je logično izzval nove forme izražanja na platnu. Med ustanovitelji te struje bodi na prvem mestu imenovan **Claude Monet**. Njegov in njegovih sovrstnikov način iskanja pravilne barvitosti v naravi je rodil **pointilizem**, tehniko razkrajanja barv v raznobarnih malih točkah, ki iz daljave podajajo zaželjeni ton.

Nadaljna stopnja tega načina podajanja luči pomeni **impresionizem**, ki se bistveno ne razlikuje od pleinaira, a se da označiti s tempom slikanja, kajti obveljalo je načelo, da je mogoče ujeti pravo barvno nastrojenje v vedno menjajoči se naravi samo s hitrostjo. Hitrost je rodila enostavnost in tako vidimo že pri **Manetu**, a posebno pri Nemcu **M. Liebermannu** enostavnost, ki meri že na površnost.

Iz tega časa izvira oboževanje skice, ki je pogrešno rodilo mnenje, da v detajlih izvršena slika ne more biti kvalitetna. Neposredna posledica impresionizma je bila tudi opustitev vsebinskih vrednot podanih predmetov (gonja proti »literarnosti« slik).

Skoraj istočasno se začne doba »secesije« (v Monakovem), ki družiti predvsem izrazite impresioniste, a je pomembna kot bojna fronta proti vsemu zastarelemu. Secesija rodi mnogo manjvrednega, a tudi dobrega in njen duh se širi po vseh poljih umetnosti ter tvori med drugimi podlago novi dekorativni umetnosti (Dunaj Moserja in Klimta).

Težnja novega iskanja poraja na drevesu Umetnosti razne veje in vejice, ki se bohotno razvijajo, a polagoma zamirajo. Vendar dajo splošnemu razvoju moderne umetnosti svoj nedvomen pečat, čeprav kot začasni stranski fenomeni.

V tej zvezi nastane v Italiji »futurizem« kot reakcija impresionizma.

**Doba ekspresionizma** pričinja s Cezanom, ki prvi zahteva geometrijo v sliki, to je geometrijo duha. Cezanne skuša objeti predmet v tretji dimenziji, kar ima za posledico deformacijo predmeta na sliki. Od Masaccia 1500, t. j. od konca 15. stoletja dalje ni trpela umetnost na nikaki deformaciji. Ona je do danes igrala čisto dekorativno (pasivno) vlogo. Istočasno z deformacijo podaja ekspresionizem močne kontraste ne le v liniji, temveč tudi v barvi. Ekspresionizem pa zaide v protislovje vsled istočasnega predstavljanja in zidanja. Ako predstavljamo, je istočasno zidanje v sliki nemogoče, kajti na dvodimenzionalni sliki je upodabljanje trodimenzionalnih predmetov nemogoče. Zato mora ekspresionizem v zlatih okvirih modernih razstav propasti vsled navedenega protislovja. Ekspresionizem

Je svetil samo deset let, tekom katerih je peščica mladih ljudi ustvarjala s silo sentimentalne v »Jaz« bolešno zaljubljene mračnosti malomeščanske duše.

**Kubizem** stoji v nasprotju z naravno barvo in linijo igle ekspresionizma ter zahteva pojmovanje prostora na dvodimenzionalni ploskvi platna. Kubizem ne zahteva samo gledanja predmeta, temveč tudi njega razumevanj v prostoru. Kubist slika to, kar vidi, in to, kar je v nasprotju z ekspresionizmom.

Način upodabljanja: kubist slika n. pr. obraz odspredaj, stransko, odzadaj, odspodaj itd. na eno in isto platno. Perspektiva mora vsled tega načina propasti. Razumevanje predmeta je logično, ne pa samo čutno. Kubizem je povsem dualističnega značaja ter zaznava materijo in formo. Zakon kubizma je relativnost prostora, to je spajanje pojmov s pomočjo spojenih slik istega predmeta.

---

**Trgovina in stalna razstava umetniških slik in kipov**  
**A. KOS, LJUBLJANA, MESTNI TRG 25**

---

#### **Pomožna stavbna gradiva.**

V sodobnem stavbarstvu prevladuje skeletni stavbni sistem, kjer prevzema statične funkcije nosilno ogrodje, ki se izvršuje iz povsod dobavljivih gradiv kakor lesa, železa, jekla, betona ali železobetona. Stena v navedenem stavbnem sistemu ni nosilen, temveč samo ločitven stavbni člen, zaradi tega jo izvršujemo iz čim lažjega gradiva, da prihranimo s tem na stalni teži nosilnega ogrodja.

Kot povsem odgovarjajoče gradivo, ki ustreza vsem danim zahtevam v sodobnem stavbarstvu, tako glede toplotne in zvočne izolacije kakor tudi glede ognjavnosti, je bila v zadnjem desetletju postavljena na trg **heraklitna plošča** (Material trg. družba z o. z.) v prikladni izmeri 200-25 cm in debelini 2,5, 5, 7,5, 10, 12,5 in 15 cm. Heraklitne plošče so povsem preizkušeno gradivo za polnilne stene skeletnega ogrodja, za vse vmesne in ločitvene stene v stavbi ter kot izolacijski opaži v vsej izgradnji stavbe.

Posrečena sestava **heraklitnih plošč**, to je mala teža in odgovarjajoča oblika, bistveno skrajšuje dobo gradnje stavbe in znižuje gradbene stroške. Vzrok, da se skrajša doba gradnje stavbe, je mala teža in lahko obdelovanje velikoformatnih gradbenih plošč, pri čemer pa s heraklitom zidamo lahko ob vsakem vremenu in vsakem letnem času. Eko-

Originalna

## **Terrabona**

suha žbuka  
**za fasade**

upotrebljava se  
danas najviše u  
savremenoj  
arhitekturi

JUGOSLAVENSKA  
**TERRABONA**



Proizvodi

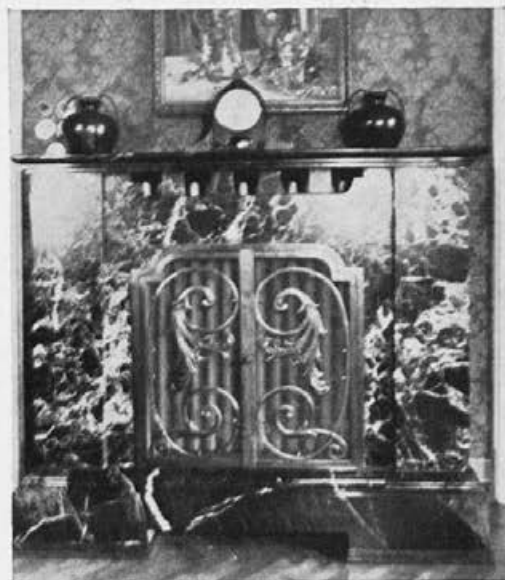
**Samoborka d. d. - Zagreb**

**STAVBNO IN UMETNO KLJUČAVNIČARSTVO**

## **SEKEL CIRIL**

nasl. Leopolda Grošelj-a

**LJUBLJANA VII — Aleševčeva ulica**



## Tovarna upognjenega pohištva



**Anton Kobi, Borovnica**

Telefon: Borovnica št. 6

*Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji*

nomična izraba zazidane ploskve z relativno tankimi a vendar toplotno dobro izolirajočimi **heraklitnimi ploščami** nam znižuje stavbne stroške, pri čemer je uvaževati še dejstvo, da je možna takojšnja uporaba prostorov, to je brez posebnega postopka sušenja kakor pri zgolj opečni zidavi. Prostorji sezidani s heraklitom so topli in suhi ter takoj pripravljeni za vselitev.

Glede načina izvedbe s heraklitom pa je treba upoštevati natančna navodila ter naj se zainteresirani obrnejo na avtoriziranega zastopnika »Material« trg. dr. z o. z., Ljubljana, Dunajska cesta c. 36.

## Vekoslav Lavrenčič

splošno ključavničarstvo

Ljubljana, Celovška  
c. 50

izdeluje vsa stavbena dela, okovice za vezalke, emajlirane peči in štedilnike ter vsa v to stroko spadajoča dela ●

### Umetnostna obrt.

Napredek v umetnostni obrti je pri nas precejšen, ne pride pa do one veljave, ki bi bila dosegljiva v smotrenem združenem delu posameznih panog. Naraščaj ne dobiva splošne opore in podpore ter je zaradi tega posamezniku otežkočen dvig nad povpreko. Ta ovira je včasih povod, da se vzdržni in delavni poedinci vsestransko praktično udeležujejo, kar se stopnjuje celo tako daleč, da jim ne zadostuje uspeh v osnovni stroki temveč jih tira njihova delavnost v popolnoma nov delokrog.

Tip takega marljivega rokodelca je Jože Tabor iz Rožne doline. Kot mizar se je bavil z imitacijo starinskega pohištva raznih slogov in je izdal mnogo mobilij po načrtih arhitektov v polno zadovoljstvo naročnikov. Kot strokovnjaku na polju umetnega mizarstva mu je bila poverjena tudi izdelava šatulje, ki jo je prejela v dar Nj. Vel. kraljica Marija ob krstu princa Andreja.

Kot praktik, modeljer — rezbar — kipar ter poznavalec materiala je pričel obrtoma izdelovati cementne izdelke, česar se je izučil pri svojem očetu Vincencu, ki je star strokovnjak v posnemanju naravnih kamnov v umetno — cementnih izdelkih.

Jože Tabor izdeluje v prvovrstni kakovosti predvsem fina stavbna dela kot dekorativne fasadne okraske iz umetnega kamna, plastiko (kipe) iz belega cementa, vrtne ograje, vodomete itd. po zadanih mu osnutkih in po želji naročnika. Svojo delavnico ima v Rožni dolini — cesta VIII hiša števil. 13.

**STAVBNI IN  
POHIŠTVENI  
PLESKAR  
IN LIČAR**

**VOJSKA  
VALENTIN**  
LJUBLJANA  
CERKVENA UL. 11

**Knjiga „OPREMA“**

120 strani, 250 slik. Format 22/28 cm. V prednaročilu 120 Din, plačljivo po izidu 150 Din.

# F. ROZMAN

umetno in pohištveno  
mizarstvo



Soba gospe Ing. Fr. Domladiša  
izdelana iz kanadske breze

**DRAVLJE št. 98**  
p. Št. Vid nad Ljubljano

*Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji*



## A. ROJINA & COMP.

stavbno in umetno mizarstvo

LJUBLJANA, SLOMŠKOVA 16

Telef. 2480 Pošt. hran. rač. 11638

izdeluje: okna

vrata

interjer

patent. smučna okna »NIKOLAUS«

horizontalna smučna okna »MÜ-RA«

vrteča se vrata



GOSPOSVETSKA CESTA 16 — LJUBLJANA

## VABIMO ARHITEKTE

da dostavijo uredništvu svoja izbrana dela, da se sestavi jugoslovanska številka (publikacija), ki jo izda kot svojo posebno številko uprava revije »ARCHITEKTURA I BUDOWNICTVO«, v Varšavi. — Uredništvo.

»Arhitektura i Budownictwo«, vodilna poljska revija, prinaša v peti številki letošnjega letnika članek o naši reviji iz peresa ing. Drago Škerlavaja. Tekst ilustrirajo projekti naših arhitektov (Hus, Dobrovič, Fatur-Kos-Platner). Poljski glas pravi, da vlada za »Arhitekturo« v strokovnih in znanstvenih krogih Poljske veliko zanimanje, saj bo sigurno vplivala zblíževalno na polju poljskega in jugoslovanskega stavbarstva. V kroniki registra omenjena poljska revija vsebino četrte številke »Arhitekture«. Tudi se pripravlja v poljski redakciji posebna številka posvečena naši arhitekturi.

## GLASBENA MATICA IN NJENA 60LETNICA

Glasbena Matica v Ljubljani je za svojo šestdesetletnico prenovila svoj hram. Arhitekturno renovacijo fasade in ureditev bližnje okolice je oskrbel mojster Plečnik. Njegova zamisel muzikalno in tenkočutno zajema notranje bistvo glasbenega zavoda. V preprosto oblikovanem parku je razmestil učinkovite herme naših komponistov, ki so bile odkrite povodom majskega festivala. Pozdraviti moramo srečno odločitev Matice, da da svoji zgradbi izraziti videz, ki je v skladu s kulturno-pomembnim poslanstvom. Podvig narodove kulture je mogoč le ob tesnem sodelovanju vseh kulturnih panog. Naše javne institucije naj vodi težnja izoblikovati notranje in zunanje lice svojih ognjišč. Čim odličnejše je ognjišče in žarišče, tem večja je teža odgovornosti tudi napram arhitekturi. A. S.

## Predavanje o sodobni arhitekturi v Ljubljani.

Arch. Josip Costaperaria je predaval na povabilo trgoveškega društva »Merkur« 28. apr. v Zvezdni dvorani v Ljubljani o sodobni arhitekturi. Predavanje je bilo dobro posečeno, znak, da je interes za sodobno arhitekturo dovolj živ, vendar naj bi tovrstna predavanja, namenjena lajikom, v bodoče spremljal skioptikon, ker vzbudi govor, čeprav plastičen, premalo določeno predstavo v vrstah nestrokovnjakov.



## NOVOST V STAVBNEM MATERIJALU

Da se čimbolj izkorišča obzidani prostor se nadomešča široko masivno zidovje z lahkimi stenami, ki tvorijo samo polnilo v ostali skeletni nosilni konstrukciji.

Uporabljajo se v to svrhu najrazličnejši izdelki, neizpolnjena pa je ostala želja po enako lahkih opečinah polnilnih ploščah velike oblike, dokler se ni pojavil na trgu domač produkt »Porolith«, ki odgovarja vsem zahtevam.

Je to votla in porozna gradbena plošča, izdelana iz posebne vrste domače škrljaste gline s primesjo fino zmletega zgorljivega materiala ter posebnih veznih snovi. Oblikuje se v stiskalnicah z nepretrganim trakom s posebno predhodno pripravo materiala, ki se potem žge kot vsak drug keramični proizvod.

Dosegla se je s tem lahka gradbena plošča, ki je ognjevarna kot vsaka druga opeka.

Te plošče so zelo lahke, kot na primer: 8 cm debela plošča tehta samo 40 kg m<sup>2</sup>, 5 cm debela plošča pa 30 kg m<sup>2</sup>.

8 cm debele plošče se izdelujejo v formatih po 100×25 cm, 5 cm debele plošče pa v formatih po 65×40 cm.

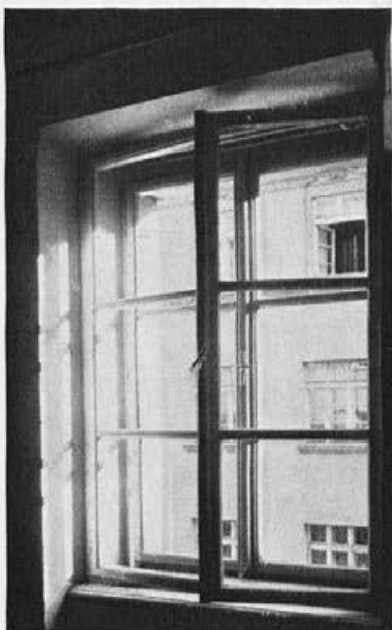
Plošče so zelo priročne in se z njimi zelo hitro zida, tako da se prihrani mnogo dragocenega časa. Izdelane so na pero in utor, zato so stene dovolj povezane in odporne, tako da pri normalni steni do 5 m dolžine in 3 m višine ni treba nikakega ojačenja z žico. Plošče se pred vzdavo dobro z vodo namočijo in potem zazidajo s cementno malto. Lahko se žagajo v poljubne oblike kakor les, zareze za cevne vode se izrežejo kar z žepnim nožem. Z zabijanjem žebeljev v ploščo se te ne okrušijo ali poškodujejo, kar omogoči uporabo plošč za oblogo tudi tam, kjer se zahteva njihovo pribijanje in povezovanje z žico.

»Porolith«-plošča je bila preizkušena glede trdnosti in uporabljivosti na Institutu za tehnično mehaniko v Ljubljani, kjer so ugotovili prvovrstne lastnosti. Tako na primer ima do 5 m visoka stena iz »Porolith«-plošč 25-kratno varnost. Prav tako je izolirna zmožnost za toploto zelo velika in znaša toploprevodni koeficijent 0.20 do 0.25 K cal/m h°C. Zaradi tega se lahko uporabljajo te plošče tudi kot izolacija stropov, mansardnih prostorov itd.

Kljub izrednim svojstvom je ta gradbena plošča za 40% cenejša kot enako močni inozemski izdelki.

Opozarjamo tudi na inserat v današnji izdaji. Pripominjamo še, da pošilja vse željene natančnejše informacije, izpričevala in podatke o preizkušnji materiala izdelovatelj: tvrdka Opekarna Lajteršberg v Košakih pri Mariboru.

# ALOJZ TRINK



LJUBLJANA, LINHARTOVA UL. 8

TELEF.  
28-56

STAVBNO IN POHISTVENO MIZARSTVO  
PISARNIŠKE IN PRODAJALNIŠKE OPREME

## PARKET

D R U Ź B A Z O . Z .

LJUBLJANA

WOLFOVA ULICA 10/I

TELEFON 22-90



DOBAVLJA HRASTOVE IN BUKOVE  
PARKETE PO NAJUGODN. POGOJIH

Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

**KRISTAL** d.d.

Krona Vašega stanovanja  
je lepo ogledalo!

**ARHITEKTU,**

ki Vam dela osnutek za  
Vaše pohištvo ali Vaš dom,  
veljajo naslednje besede:

**BRUŠENA STEKLA**

v vseh vrstah, v poljubnih  
oblikah in kakovosti za no-  
tranje in zunanje arhitek-  
tonske efekte

**MARMORNATO STEKLO**

za oblaganje sten v poslo-  
valnicah, po kopalnicah,  
kuhinjah, hodnikih, stopni-  
ščih in drugod

**OGLEDALA,**

zbrušena po naročilu, ka-  
kor zahteva umetniški čut  
arhitekta

✱

**MARIBOR**

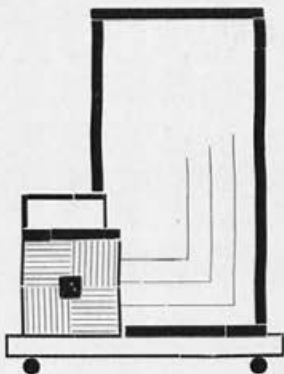
Koroška št. 32  
Tel. 21-32

**LJUBLJANA**

Medvedova 38  
Tel. 30-75

**SPLIT**

Zrlnjska 6  
Tel. 368



Zahtevajte -brezplačne in  
neobvezne ponudbe od

**TVORNIC OGLEDAL IN  
BRUŠENEGA STEKLA**

**KRISTAL**  
D. D.



Vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, posebno  
pa stavbna, izvršuje najsolidnejše in poceni  
trvdka

**L. Ahačič**

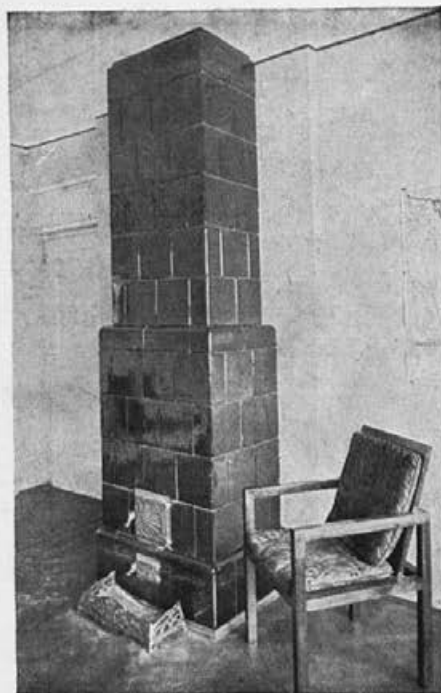
splošno strojno mizarstvo

Ljubljana, Privoz 16 (Prule)

Tel. 27-68

Moderno urejene delavnice s stroji na elek-  
trični pogon in velika zaloga suhega lesa  
jamčijo za dober in soliden izdelek

PEČI »HRANILNEGA IN POSOJILNEGA KONZORCIJA«



**KERAMIKA**

TOVARNA PEČI ★★★

**KERAMIKA**

TOVARNA ŠTEDILNIKOV

**KERAMIKA**

TOVARNA KAMENINE

**KERAMIKA**

TOVARNA ŠAMOTNIH IZDELKOV

**J. KLEMENČIČ** DRUŽBA Z O. Z. **NOVO MESTO**

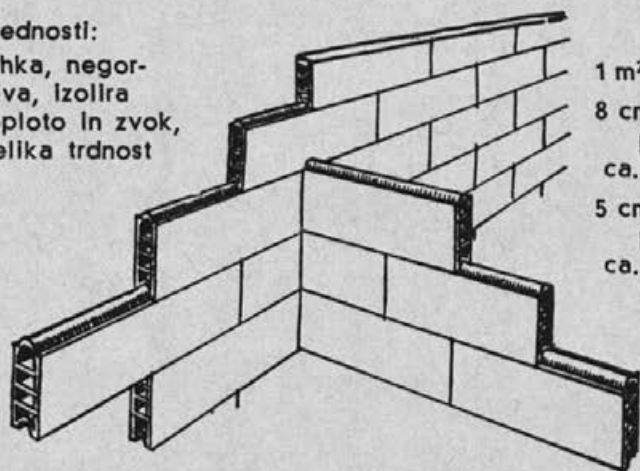
Pri naročilu se sklicuj na oglas v reviji

# »Porolith« – gradbena plošča

Domači izdelek.

Prednosti:

lahka, negorljiva, izolira toploto in zvok, velika trdnost



Teža:

1 m<sup>2</sup> tehta  
8 cm deb.  
plošča  
ca. 40 kg  
5 cm deb.  
plošča  
ca. 28 kg

Neizogibno potrebna za vmesne stene, za izzidavo podstrešnih stanovanj, za obloge sten in običajne izolacije.

Samolizdelava:

**Opekarna Lajteršberg**

Košaki pri Mariboru

Patent priglašen.

Zahtevajte prospekte in ateste.

Gl. zastopstvo za Ljubljano in okolico

**Ljublj. komercialna družba**

Ljubljana, Bleiweisova cesta 18

Produktivna zadruga

**KLEPARJEV  
INSTALATERJEV IN  
SORODNIH STROK  
r. z. z o. z.**

Ljubljana  
Gregorčičeva ul. 11

se priporoča za vsa v to  
stroko spadajoča dela

**LEOPOLD TRATNIK \* Ljubljana, sv. Petra c. 25**

pasar in srebrar

izdeluje cerkveno  
orodje, lestence,  
elektr. svetlobna  
telesa, okovje itd.

Kovnostiskalnica,  
galvanizacija

Najstarejša tvrdka  
te stroke v državi

# Litografijo Offsetisk



Z DIREKTNIM  
FOTOKEMIČNIM  
KOPIRANJEM NUDI LE

**JUGOSLOVANSKA  
TISKARNA V LJUBLJANI**